Zomernota 2023

Gemeente Enschede

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**

1. Beleidsbrief **3**

2. Strategische analyse **5**

3. Middelenkader 2024-2027 ..... **8**

3.1. Gemeentefonds 9
3.2. Loon- & prijscompensatie 2024 10
3.3. Knelpunten 12
3.4. Prioriteiten 24
3.5. Meevallers / Scherpe keuzes 30
3.6. Lokale belastingen 32
3.7. Structureel saldo 33
3.8. Weerstandsvermogen 33
3.9. Bezuinigingsmonitor 34
3.10. Investeringsagenda 34
3.11. Risico's 36

Bijlage 1: Toelichting onderwerpen niet meegenomen **40**

1. Beleidsbrief

Samen trots op Enschede: blijven bouwen aan een gezonde toekomst

Het college 2022-2026 heeft haar eerste Zomernota vastgesteld. Het afgelopen jaar zijn we voortvarend van start (en deels ook verder) gegaan met de ambities uit het coalitieakkoord. Immers, veel van wat er in de jaren hiervoor in gang is gezet, gaat ook deze coalitieperiode door. Bijvoorbeeld de strategische investeringsagenda, die in de periode 2018-2022 haar oorsprong vond. We werken volop aan de opgaven van de stad en blijven dat doen. Dat geeft ons, ook in deze onzekere tijden, het houvast om ons als gemeente te blijven ontwikkelen.

In het coalitieakkoord ‘samen trots op Enschede’ staat beschreven dat de titel van dat akkoord zowel een opdracht als een oproep is. Een opdracht die het college voelt in het presenteren van haar plannen voor de periode 2024 en verder. Bij de keuzes die we maken staan bestaanszekerheid en het leefbaar houden van onze wijken en buurten centraal. Hierbij is het uitgangspunt dat we die keuzes maken die zorgen dat de stad ook voor toekomstige generaties nog aantrekkelijk is om in te wonen, werken en recreëren. Daarbij zijn we ons ervan bewust dat we het geld van onze inwoners beheren en uitgeven. Daarom denken we goed na over de vraag waaráán we het uitgeven. We moeten kiezen, omdat de prijzen stijgen, maar dat wil niet zeggen dat we niets meer kunnen doen. Met een begroting van meer dan 800 miljoen euro is daar geen sprake van.

De opgaven van de stad vormen nog steeds de leidraad van ons handelen
Via de opgaven van de stad (Inclusief Enschede, Groen & Duurzaam Enschede, Open Enschede en Aantrekkelijk Enschede) richten wij onze inzet op het bewaken en op pijl houden van de prettige leefomgeving die Enschede is. Ook wanneer de financiën ons dwingen keuzes te maken, helpen deze uitgangspunten om op lange termijn de juiste keuzes te maken voor onze stad. Dus blijven we geld vrijmaken om de stad verkeersveiliger te maken. We maken de stad groener en gaan door met haar verder klimaatbestendig maken.

We zijn als gemeente, ondanks alle toegenomen risico’s, in staat gebleken om het maatschappelijk voorzieningenniveau in de stad op peil te houden. We zien dat het moeilijker wordt om die ambitie gestalte te doen. Tegelijkertijd zijn maatschappelijke voorzieningen belangrijke pijlers onder een levendige en prettige stad. Daarom is het goed dat we vervangende nieuwbouw voor het zwembad mogelijk hebben weten te maken. En dat we de sociale basis versterken met wijkwijzers en met Krachtige Verenigingen, Ook de investeringen in de Huiskamer van de Stad en de ijsbaan dragen bij aan een aantrekkelijke stad. Het cultuurbeleid en het vrijmaken van middelen om ons huidige evenementenaanbod te kunnen blijven ondersteunen, zijn voorbeelden van keuzes die zijn gemaakt om de stad nu en voor de toekomst aantrekkelijk te houden.

Ook de komende periode blijven we inzetten op het voorkomen van problemen zoals armoede of slechte gezondheid. Door bijvoorbeeld te werken aan onderwerpen als kansengelijkheid en de aandacht voor groen in combinatie met gezondheid. En natuurlijk via de inzet op de woningbouwopgave. Zo zorgen we ervoor dat onze inwoners een steeds gezondere, betere uitgangspositie hebben.

In 2025 viert Enschede haar 700 jarig bestaan. Dat is een feest van, voor en door Enschede(ers), los van achtergrond, politieke kleur, herkomst of voorkeur. We vieren het samen. Daarom beginnen we nu al met voorbereidingen om van dat jaar het feest te maken waarmee we recht doen aan de veelzijdigheid van Enschede. Dat doen we samen met bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Als gemeente dragen we financieel bij.

Het Rijk heeft grote plannen met de financiën voor gemeenten
In de regeerakkoord en de voorjaarsnota heeft het Rijk aangekondigd dat er, met ingang van 2026, structureel minder geld is voor gemeenten om hun taken uit te voeren. Dat heeft ook voor Enschede gevolgen voor de structurele financiën. In VNG verband hebben gemeenten afgestemd dat deze ontwikkeling onacceptabel is. De VNG heeft een opdracht gekregen om bij het kabinet in te zetten op een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief. De gesprekken hierover zijn volop gaande.

Druk op zorgbudgetten vraagt om bijsturen
We zijn inmiddels begonnen met het uitwerken van een plan om de tekorten in de Jeugdzorg structureel te verminderen. Bij ongewijzigd beleid mogen we ook ongewijzigd grote tekorten van minimaal 10 miljoen per jaar verwachten. Daarnaast lopen we forse risico's vanwege ontoereikende tarieven voor zorgaanbieders en aanvullende bezuinigingen vanuit het Rijk (op basis van het regeerakkoord). Die gevolgen zijn niet te dragen, ook omdat de reserve die we voor Jeugdzorg nog achter de hand hebben naar verwachting volgend jaar volledig benut zal worden. Effecten van genomen maatregelen worden op termijn zichtbaar. Daarom moeten we op korte termijn tot maatregelen en zelfs de implementatie van die maatregelen komen. We verwachten bij de Zomernota 2024 structurele voorstellen aan de raad te kunnen voorleggen. Deze zullen aanvullend zijn op maatregelen in de uitvoering die we nu al kunnen treffen.

Ook in onze inzet van WMO zien we de effecten van toenemende volumegroei en ontoereikende tarieven van zorgaanbieders. Daar komt bij dat de verwachting is dat er sprake is van verdere autonome groei door de "dubbele" vergrijzing. Ook deze effecten zijn vanuit het gemeentelijk middelenkader niet te dragen. Wij betrekken dit vraagstuk bij het vergrijzingsdebat en zullen vanuit dat debat tot een verder voorstel voor maatregelen komen.

Inflatie en personeelstekorten hebben ook gevolgen voor de gemeente
De trends die zich algemeen in de samenleving voordoen (inflatie, personeelstekorten) raken de gemeente Enschede ook. Om te beginnen treft die situatie natuurlijk de inwoners van onze stad, die niet altijd meer vanzelfsprekend rondkomen met hun inkomen. Maar tegelijkertijd merken wij het als organisatie ook; het is (steeds) moeilijker om goed personeel te vinden en dat personeel langdurig aan ons te binden. Daarnaast stijgen lonen en materiaalkosten, wat direct zijn impact heeft op de resultaten die we met bestaande budgetten kunnen realiseren. Onze inzet is erop gericht om de dienstverlening stabiel en op niveau te houden, te voldoen aan wettelijke termijnen en daarnaast ook onze andere afspraken met de gemeenteraad na te komen. Niet zelden vraagt dat veel van onze mensen. Bijvoorbeeld omdat er op sommige plekken in de organisatie simpelweg te weinig personeel is. Soms betekent dat dat we keuzes moeten maken en dat sommige taken (tijdelijk) blijven liggen. Inhuur is daarbij vaak maar deels een oplossing.

Financieel gezond als uitgangspunt
Het college hecht eraan om de raad een sluitend financieel middelenkader voor te leggen. Tegelijkertijd worden we vanuit het Rijk met een dermate grote teruggang in de rijksuitkering geconfronteerd dat dit vanaf 2026 sowieso nu niet mogelijk is. Wel is onze financiële uitgangspositie stevig waardoor we een remweg voor begrotingstekorten hebben. In het coalitieakkoord hebben we een aantal beloften aan onze inwoners gedaan, waarvan het nog steeds onze inzet is om die in te lossen. Dat vraagt om keuzes. We hebben erop ingezet om de begrotingsruimte die er is in 2024 en 2025 te gebruiken om beloften aan de stad in te lossen. Voor 2026 en verder moeten we bezien hoe de ontwikkelingen rondom het gemeentefonds uit gaan pakken. Mogelijk is op termijn een bijstellingen van de koers noodzakelijk om ook in de toekomst financieel gezond te blijven.

2. Strategische analyse

De zomernota, begroting en jaarrekening zijn opgebouwd vanuit de strategische opgaven van onze stad: inclusief Enschede, groen & duurzaam Enschede, aantrekkelijk Enschede en open Enschede. Dit zijn lange termijn opgaven die nauw met elkaar verweven zijn. In het voorjaar van 2023 hebben we voor alle opgaven bekeken: waar staan we op dit moment? Liggen we op koers? Wat komt er op ons af? En: moeten we bijsturen?

Achtergrond
De strategische opgaven zijn onze houvast voor in ieder geval de komende 10 jaren. De opgaven zijn in 2022 herijkt, uitgewerkt in doelen en opgenomen in de gemeentebegroting 2023. De ruimtelijke vertaling van de opgaven krijgt een plek in de omgevingsvisie die op dit moment wordt gemaakt. Door te werken met strategische opgaven, een jaarlijkse check op de opgaven, een scenariostudie en een toekomstvisie houden we onze blik op de lange termijn. Ieder jaar maken we dit scherper, leren we en sturen we bij.

Scenariostudie
Grote maatschappelijke problemen en transities vragen om omgaan met onzekerheid. Om meer grip te krijgen op ons handelen in een onzekere toekomst is in 2021 een “Scenarioverkenning Enschede in 2030” opgeleverd. In 2021 hebben we verkend welke maatregelen we in iedere mogelijke toekomst moeten nemen. De zogenoemde “no regrets”. De belangrijkste no regrets waren: anticyclisch investeren, groen herstel en plannen op de plank hebben liggen. Wat we doen, moet goed zijn voor de hele stad en bijdragen aan de brede welvaart.

We zijn nu twee jaar verder. In 2021 zagen we als grootste onzekerheden met veel impact op de gemeente: de beweging van de economie (fossiel of richting een groene volhoudbare economie) en wie is aan zet (de overheid of de maatschappij). In 2023 zien we dat de wereld voorzichtig beweegt naar meer brede welvaart, meer zorg voor de planeet en meer samenleving aan zet. Maar we zien ook nog veel overheid aan zet.

Enkele belangrijke externe ontwikkelingen die relevant zijn voor Enschede de komende jaren:

- Geopolitieke ontwikkelingen zoals de oorlog in Oekraïne
- Klimaatvluchtelingen, groei door migratie
- Afnemend vertrouwen in overheid/wereld, afgehaakt Enschede
- Klimaatverandering (inclusief zeespiegel, drinkwater)
- Energieprijzen, energiearmoede, schaarste grondstoffen
- Nieuwe technologieën zoals kunstmatige intelligentie
- Vergrijzing

Waar staan we met de opgaven, wat komt er op ons af en liggen we op koers?
Op basis van cijfers, trends en ontwikkelingen hebben we bekeken hoe we ervoor staan in de opgaven: waar gaat het goed, waarover maken we ons zorgen? En we hebben gekeken of ontwikkelingen leiden tot wind mee of wind tegen voor de opgaven.

Waar gaat het goed met de opgaven:

- De aanpak van het klimaatbestendig maken van onze gemeente
- Het concretiseren van de doelstelling rondom circulariteit
- Corporaties blijven investeren en doorbouwen waardoor we in zekere mate nog doelen halen op wonen & zorg en op aantrekkelijke nieuwe woonmilieus
- We hebben relatief veel betaalbare huur- en koopwoningen in Enschede (37% corporatiehuur, lage WOZ waarde)
- Steeds meer mensen zijn aan het werk (en het aantal mensen in de bijstand daalt)
- De banen groeien al jaren (met uitzondering van de twee coronajaren 2020 en 2021. Toen was er sprake van een stabilisatie van de banengroei)
- De dienstverlening van de gemeente wordt hoog gewaardeerd

Ontwikkelingen die onze opgaven positief beïnvloeden: er zijn veel middelen beschikbaar op Europees en rijksniveau, we maken stappen in het gebiedsgericht werken, we werken meer samen met partners in de stad en de (Eu)regio, groei door buitenlandse migratie, kans op koppelen van opgaven (klimaat koppelen met vergroening en gezondheid, versterken leefbaarheid koppelen met bijdragen aan oplossing sociale problemen) en de corporaties kunnen weer meer doen in verduurzaming/bouwen voor doelgroepen.

Waar hebben we zorgen en liggen we niet op koers:

- De woningbouwopgave komt in gevaar door terugtrekkende ontwikkelaars, krappe arbeidsmarkt, duurdere materialen, hogere hypotheekrente
- Zijn we wel voorbereid op de groei door buitenlandse migratie?
- Het RES bod wordt niet gehaald (de energietransitie gaat te traag)
- De biodiversiteit is in gevaar en daarmee onze voedselvoorziening
- De kwaliteit van natuur en bodem verslechtert
- Droogte en watertekort dreigen
- De gezondheid van onze inwoners neemt af, de vraag naar zorg en de vergrijzing neemt toe
- Bestaanszekerheid wordt minder door inflatie, energieprijzen en te trage verduurzaming panden/energietransitie
- Hoewel inwoners vertrouwen hebben in publieke instituties, zien we een afname in het vertrouwen in en de betrouwbaarheid van de overheid. Zeker in tijden van polarisatie en zogenaamd fake news.

Ontwikkelingen die onze opgaven negatief beïnvloeden: de krappe arbeidsmarkt (zorg, verduurzaming), terugtrekkende ontwikkelaars (woningbouw, zorg en wonen), tekort aan ruimte voor bedrijven, inflatie/energieprijzen, trage verduurzaming van woningen, gebrek aan experimenteerruimte, schaduwzijde van digitalisering (juist de groep die hulp nodig heeft moet de meest ingewikkelde aanvragen doen en bewijzen leveren), wijze van financiering rijk (specifieke uitkeringen) en de beweging dat hogere overheden meer over gaan nemen.

<u>Waar moeten we op bijsturen?</u>
In alle opgaven zitten onderdelen waar het goed gaat en waar het minder goed gaat. Er is sprake van wind mee en wind tegen op de opgaven. Er is ook een roep om scherpere keuzes. Maar hoe doen we dat in opgaven die zo met elkaar verweven zijn?

We zien dat “inclusief Enschede” eigenlijk dezelfde doelen heeft als de opgaven “aantrekkelijk” en “groen en duurzaam”. Denk aan een link tussen “bestaanszekerheid/voorspelbaar inkomen/fijn en betaalbaar wonen” versus “baankansen/aantrekkelijke woonmilieus”. En “gezondheid/fijne leefomgeving/kansengelijkheid/voedselzekerheid” versus “groen&biodivers/klimaatadaptief”. Het gaat om overleven versus leven, korte termijn versus lange termijn en weerbaarheid versus veerkracht.

Maatregelen die wij nemen, moeten bijdragen aan meerdere opgaven en aan een goede verbinding tussen de korte en lange termijn. Maatregelen mogen niet ten koste gaan van toekomstige generaties. Het bijdragen aan de brede welvaart staat voorop.

Advies Wetenschappelijke board

Vanuit de Wetenschappelijke board hebben we adviezen meegekregen over veerkracht en onze koers. Bij veerkracht kunnen we kiezen tussen: ons voorbereiden op tegenslagen of juist het gebruik maken van de kracht van de stad. Werken aan veerkracht doen je vanuit de stad en euregio, maar ook vanuit organisaties en individuen.

De board ziet dat de “social fabric” van onze stad onder druk staat (sportclubs, verenigingen, voorzieningen). Bescherm dit door meer in te zetten op ontmoetingen van mensen. Dit verbetert de aantrekkelijkheid en de sociale veerkracht van de stad.

Gemeentelijke visie en strategische keuzes kunnen niet bepaald worden door participatie. Participatie moet georganiseerd worden binnen politiek bepaalde kaders.

Voor de koers van de stad pleit de board voor een goed onderscheid tussen een politiek perspectief op een vraagstuk, inbreng vanuit participatie en een wetenschappelijk perspectief. Bekijk vraagstukken vanuit een brede context. En probeer inzichtelijk te maken hoe maatregelen op de korte termijn bijdragen aan resultaten op de langere termijn.

Hiernaast pleit de board voor een bredere blik, met niet alleen aandacht voor het individu en hulp aan mensen die dat nodig hebben, maar met daarnaast ook aandacht voor de gemeenschap en de kracht en samenredzaamheid die hier te vinden is. Geef de natuur een plek in de triple helix.

3. Middelenkader 2024-2027

In dit hoofdstuk wordt het middelenkader gepresenteerd voor de periode 2024 t/m 2027. Dit is de eerste zomernota van dit college. Direct staan wij daarbij voor een flink dilemma. Enerzijds willen we met volle vaart aan de slag met onze plannen en de opgaven in de stad. Tegelijkertijd worden we dit jaar geconfronteerd met enkele flinke financiële tegenvallers en verontrustende berichten vanuit het Rijk over de ontwikkeling van het gemeentefonds op de middellange termijn. We hebben hierin een balans gevonden.

Middelenkader 2024-2027 (x 1 miljoen euro)	2024	2025	2026	2027
Saldo gemeentebegroting 2023-2026	4,0	13,8	-14,1	-14,1
Gemeentefonds	8,7	19,0	21,5	13,2
Loon- en prijscompensatie 2024	-0,3	-0,2	0,1	-0,2
Knelpunten	-23,6	-23,3	-23,7	-23,7
Prioriteiten	-5,7	-9,3	-7,7	-8,1
Meevallers / scherpe keuzes	14,7	3,8	2,7	3,3
Lokale belastingen	2,4	2,4	2,4	2,4
Saldo middelenkader 2024-2027	**0,3**	**5,8**	**-18,8**	**-27,1**
Ratio obv actuele middelenkader 2024-2027	1,67	1,70	1,41	0,90

Voor 2024 en 2025 is sprake van een sluitende begroting waarbinnen ook ruimte is gevonden om met prioritaire beleidsonderwerpen aan de slag te gaan. Zo wordt geïntensiveerd op kansengelijkheid, ons groenambitieplan, evenementenbeleid, cultuur en verkeersveiligheid. Ook kiezen we ervoor budget vrij te maken voor maatschappelijke voorzieningen als de ijsbaan en de huiskamer van de stad. Aanvullend blijven we inzetten op investeringsprojecten die al op de strategische investeringsagenda stonden en hebben we er onlangs bij de actualisatie van de investeringsagenda ook 2 nieuwe projecten aan toegevoegd. Verder heeft het college in lijn met het coalitieakkoord besloten de OZB niet met het actuele inflatiepercentage te verhogen. In plaats daarvan een gemiddelde inflatie van de afgelopen jaren te hanteren. Het college ziet richting de begroting 2024 geen noodzaak om in te zetten op nieuwe bezuinigingen.

Voor 2026 en verder kiezen we er bewust voor om de begroting op dit moment niet sluitend te maken. Het tekort in deze jaren wordt grotendeels veroorzaakt doordat het Rijk vanaf 2026 een uitname uit het gemeentefonds heeft gedaan van omstreeks 3 miljard euro. Dat betekent voor Enschede dat we ongeveer 30 miljoen euro per jaar minder uitkering krijgen. Het college vindt het niet opportuun om op dit moment al ingrijpende maatregelen te nemen op de tekorten in 2026 en verder. Net als vrijwel alle andere gemeenten geven wij met deze zomernota een duidelijk signaal af naar de provincie en het Rijk. Aan de ene kant wordt van gemeenten verlangd dat ze steeds meer taken oppakken en aan steeds meer wettelijke verplichtingen voldoen. Aan de andere kant wordt het beschikbare budget voor gemeenten drastisch teruggeschroefd. Dit stelt gemeenten voor een onuitvoerbare opdracht. We gaan er vanuit dat het kabinet tot inkeer komt. Mocht daarvan onverhoopt geen sprake zijn beseffen we ons terdege dat bij de volgende zomernota wel andere afwegingen nodig zijn.

3.1. Gemeentefonds

Onderstaande tabel geeft de mutaties in het gemeentefonds weer sinds de begroting 2023-2026. Het gaat om de saldi van de afgelopen september-, december- en meicirculaire. Conform standaard werkwijze wordt uit het accres voor het laatste jaar in de planperiode (2027) een reservering gedaan om de loon- en prijsstijging in dat jaar op te kunnen vangen. In lijn met de financiële verordening houden we daarbij rekening met de gemiddelde prijs- en loonstijging over de afgelopen 20 jaren. In dit geval gaat het om 1,89% prijs- en 2,89% loonstijging waarvoor totaal een bedrag gereserveerd wordt in 2027 van 10,7 miljoen euro.

Gemeentefonds ontwikkeling (in 1.000 euro)	2024	2025	2026	2027
Septembercirculaire 2022	3.806	9.743	11.640	0
Decembercirculaire 2022	-2.374	-2.387	-2.415	855
Meicirculaire 2023	7.282	11.611	12.251	23.040
Reservering uit accres voor loon-prijsstijging 2027				-10.727
Saldo accres gemeentefonds	**8.714**	**18.967**	**21.476**	**13.168**

Op basis van bovenstaande tabel kan de indruk ontstaan dat de ontwikkelingen in het gemeentefonds sterk positief zijn. Het is van belang te beseffen dat op een eerder moment forse uitnames uit het gemeentefonds zijn gedaan. Zo heeft het kabinet nog steeds de opschalingskorting van 1 miljard euro vanaf 2026 volledig in de begroting staan. Ook is bij het regeerakkoord door het kabinet een forse structurele uitname uit het gemeentefonds gedaan. Dit onder de noemer dat een nieuwe financieringssystematiek zou worden uitgewerkt. Totaal is vanaf 2026 sprake van een korting op het gemeentefonds van 4 miljard euro per jaar. Bij de septembercirculaire 2022 is een incidentele reparatie van 1 miljard euro toegepast voor 2026. In de meicirculaire 2023 heeft het kabinet besloten om deze 1 miljard euro structureel toe te voegen aan het gemeentefonds waardoor deze ook vanaf 2027 doorloopt. Per saldo komen gemeenten daarmee echter nog steeds structureel 3 miljard euro tekort. Voor Enschede vertaalt zich dat in een bedrag van omstreeks 30 miljoen euro per jaar. Dat is ongeveer gelijk aan het tekort in onze meerjarenbegroting voor 2027 en verder. In VNG verband wordt een sterke lobby richting het kabinet gevoerd om dit alsnog volledig gerepareerd te krijgen. Op het VNG congres van 14 juni is hiertoe een motie rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief voor gemeenten aangenomen met 97% van de stemmen.

Inmiddels heeft het Rijk wat meer duiding gegeven aan de nieuwe financieringssystematiek die ze wil invoeren. Insteek is om het gemeentefonds vanaf 2027 te indexeren op basis van de prijsindex BBP. Daarmee bewegen gemeenten dus niet meer trap-op en trap-af met het uitgaveniveau van het rijk zelf maar met de omvang van de economie. Het rijk meent hiermee een stabiele, solide en duurzame financiële basis te bieden aan gemeenten. De gereserveerde budgetten hiervoor (150 miljoen euro voor 2027 en 300 miljoen euro voor 2028) zijn echter niet ruim te noemen. Daarbij zien gemeenten hierin een groot risico gerelateerd aan vergrijzing. Als gevolg van stijgende zorgkosten door vergrijzing stijgt het uitgaveniveau van het rijk de komende jaren. Gemeenten zouden daarmee ook meer budget krijgen dat ook nodig is voor de eigen kostenstijging gerelateerd aan vergrijzing. Deze koppeling wordt nu echter losgelaten. Sterker nog, als gevolg van vergrijzing zou de omvang van de economie kunnen dalen waardoor gemeenten volgens de nieuwe volume-indexatie wellicht zelfs gekort worden. Dit risico wordt vanuit de VNG met het kabinet besproken.

Het kabinet kijkt bij de aanpassing van de financieringssystematiek ook naar een uitbreiding van het eigen belastinggebied van gemeenten. Daarmee wil ze de autonomie van gemeenten vergroten en de afhankelijkheid van het Rijk verkleinen. Op zichzelf is dat niet verkeerd. We zien echter wel het risico dat het kabinet niet inzet op verschuiving van belastingen maar dat sprake kan zijn van stijging van de belastingdruk die gemeenten uit moeten leggen aan de burger. Specifiek voor Enschede is er ook het risico dat de mogelijkheden om extra lokale belastingen op te halen beperkter zijn dan in gemeenten waar burgers meer welvarend zijn.

Per saldo is dus nog steeds sprake van een forse uitname door het kabinet uit het gemeentefonds vanaf 2026 en zien we ook aanvullende risico's in het meerjarenbeeld. We kiezen ervoor daarop nu niet bij te sturen. Met andere gemeenten samen voeren we actief lobby richting het kabinet voor herstel van de onterechte uitname uit het gemeentefonds.

3.2. Loon- & prijscompensatie 2024

Bij het opstellen van de begroting voor 2024 moeten aannames worden gedaan met welke prijs- en loonkostenstijging rekening te houden. Op dit moment is nog niet duidelijk hoe hoog deze zal zijn. We sluiten normaliter aan bij de inschattingen die in het Centraal Economisch Plan (CEP) in het voorjaar worden gedaan. Het Rijk hanteert dezelfde percentages om te bepalen welke prijsindexatie op het gemeentefonds toe te passen. Voor 2024 houdt het CEP rekening met 3,9% prijsontwikkeling en 5,2% loonontwikkeling. Dit jaar besluiten wij daar toch enigszins van af te wijken omdat we het niet opportuun vinden om op voorhand zo'n hoge loonontwikkeling te begroten. Vandaar dat is gerekend met 4,2% loonontwikkeling.

Elk jaar wordt ook vooraf een loon- en prijscompensatie aan Gemeenschappelijke Regelingen toegekend. Achteraf wordt obv de werkelijke loon- en prijsstijging een nacalculatie gedaan op basis waarvan dan een correctie (positief of negatief) wordt toegepast. Door de hoge inflatie van afgelopen jaar is dit keer sprake van een nadeel.

De dekking voor de loon- en prijscompensatie kan worden gevonden in de stelpost loon-prijscompensatie in de begroting. Daarin wordt elk jaar een reservering gedaan om inflatie effecten op te vangen (zie bijvoorbeeld in paragraaf 3.1 de reservering die we voor 2027 nu doen). Omdat de inflatie in 2024 aanzienlijk hoger uitvalt dan een aantal jaren terug was voorzien hebben we in de stelpost onvoldoende ruimte voorzien om deze inflatie effecten voor 2024 op te vangen. Dit kan echter worden opgevangen met de egalisatiereserve loon-prijs welke enkele jaren terug juist is ingesteld voor deze situaties. In jaren dat de inflatie laag is zetten we middelen opzij om nadelen op te vangen in de jaren met een hoge inflatie. Per saldo gaan we er vanuit dat met de stelpost in de begroting en de egalisatiereserve loon-prijs de komende jaren de loon- en prijsstijgingen zijn op te vangen. De aanname daarbij is dan wel dat de inflatie zich na 2024 weer normaliseert.

Loon- en prijs ontwikkelingen 2024 (in 1.000 euro)	2024	2025	2026	2027
1. Prijs ontwikkeling 2024 (obv 3,9%)	-6.630	-6.630	-6.630	-6.630
2. Loonkosten ontwikkeling 2024 (obv 4,2%)	-10.920	-10.920	-10.920	-10.920
3. Pensioen premiestijging ABP (obv 0%)	0	0	0	0
4. Loon-prijscompensatie Gemeenschappelijke Regelingen	-1.653	-1.653	-1.653	-1.653
5. Dekking uit stelpost loon-prijs voor LPO 2024	18.550	18.550	18.550	18.550
6. Treasury	380	430	790	490
Saldo	**-273**	**-223**	**137**	**-163**

Toelichting op loon- en prijsontwikkelingen 2024

1. Prijs ontwikkeling 2024
Het CPB gaat in de prognoses van het Centraal Economisch Plan uit van een inflatie van 3,9% in 2024 (prijs van de materiele overheidsconsumptie). Op basis van een beoordeling van alle prijsgevoelige begrotingsposten leidt dit tot een nadeel van 6,6 miljoen euro.

2. Loonkosten ontwikkeling 2024
Het CPB gaat in de prognoses van het Centraal Economisch Plan uit van een loonstijging van 5,2% vanaf 2024. De CAO gemeenten voor 2024 moet echter nog worden vastgesteld en we vinden het niet opportuun om nu al te anticiperen op een dergelijke hoge loonstijging. Vandaar dat voor 2024 wordt gerekend met een loonstijging van 4,2%. Op basis van een beoordeling van alle loongevoelige begrotingsposten leidt dit tot een nadeel van 10,9 miljoen euro. Op basis van de daadwerkelijke CAO gemeenten zal bepaald worden of op een later moment een correctie nodig is.

3. Pensioenpremie stijging ABP
Voor 2024 wordt geen rekening gehouden met een stijging van pensioenpremies.

4. Loon- prijscompensatie Gemeenschappelijke Regelingen
De loon- prijs compensatie voor Gemeenschappelijke regelingen valt dit jaar hoog uit. Dit komt doordat obv nacalculatie nog een compensatie verrekend wordt over de hoge inflatie van afgelopen jaar. Gemeenschappelijke regelingen stellen al vroeg in het jaar hun begrotingen op. In 2022 hebben ze daardoor nog gerekend met een lage inflatie die naderhand aanzienlijk hoger uitviel. Conform de in Twents verband gemaakte afspraken over de loon- en prijsindexatie vindt achteraf een verrekening plaats op basis van een vergelijk tussen de begrote en werkelijke inflatie.

5. Dekking vanuit de stelpost loon-prijscompensatie
In de begroting 2024 wordt een last opgenomen van 18,55 miljoen euro op de stelpost loon-prijscompensatie. Dit om het grootste deel van de loon- en prijsontwikkeling in 2024 op te kunnen vangen. De stelpost die in 2024 nog beschikbaar is bedraagt slechts 14,2 miljoen euro. Dit verschil is op te vangen met de egalisatiereserve loon-prijs. Voor de jaren 2025, 2026 en 2027 blijft op deze manier voldoende financiële ruimte over in de stelpost en egalisatiereserve om een gemiddelde inflatie op te vangen. Aanname daarbij is dan wel dat de inflatie na 2024 weer normaliseert.

6. Treasury
Het positieve verschil t.o.v. de gemeentebegroting 2023-2026 ontstaat door verlaging van de verwachte herfinanciering. Wel wordt rekening gehouden met een stijging van de rente voor de nieuwe benodigde leningen in de komende jaren. De omslagrente is overigens ongewijzigd en blijft 1,5%. De gemiddelde rente van de leningenportefeuille blijft laag nu voorlopig geen nieuwe leningen aangetrokken zullen worden. De rentebaten vanuit de kapitaallasten zijn naar beneden bijgesteld nu blijkt dat de omvang van de activa lager is dan waarmee eerder rekening is gehouden. De investeringen blijven achter bij de prognoses mede vanwege de gestegen kosten door hoge inflatie alsook door het tekort aan personeel in vele sectoren.

3.3. Knelpunten

Het college acht de onderstaande onderwerpen absoluut noodzakelijk om mee te nemen in de financiële opgave. De onderwerpen zijn onder te verdelen in 4 categorieën:

- Knelpunten die zijn ontstaan door de hoge inflatie van afgelopen jaren. De daadwerkelijke inflatie in 2022 en 2023 is aanzienlijk hoger uitgevallen dan waar bij de begroting rekening mee werd gehouden. Op de genoemde onderwerpen is dit niet op te vangen binnen bestaande budgetten.
- Knelpunten gerelateerd aan volumeontwikkeling. Door een onontkoombare toename van het volume bij bijvoorbeeld jeugd of WMO nemen de kosten ook toe.
- Knelpunten gerelateerd aan personeel. Het betreft uitbreiding van personeel die onontkoombaar is vanuit extra (wettelijke) taken of eerder genomen raadsbesluiten.
- Overige knelpunten, waaronder digitalisering / IT en bij verbonden partijen.

Programma	Knelpunt (in 1.000 euro)	I/S	2024	2025	2026	2027
V&S	1. Tariefstijging 2023 obv extra index 2022 OVA - Jeugd	S	-490	-490	-490	-490
V&S	2. Tariefstijging 2023 vergoeding pleegzorg (2,45%)	S	-25	-25	-25	-25
V&S	3. Tariefstijging 2023 obv extra index 2022 OVA - Wmo (BG)	S	-170	-170	-170	-170
V&S	4. Tariefstijging Hulpmiddelen 2023 (CEP vs gemeentelijke indexatie)	S	-360	-360	-360	-360
V&S	5. Loon- en prijsstijging Vervoer 2023 (NEA vs gemeentelijke indexatie)	S	-130	-130	-130	-130
V&S	6. Loon- en prijsstijging Huishoudelijke Ondersteuning 2023	S	-500	-500	-500	-500
V&S	7. Aanbesteding Vervoer (zorgvervoer en CVV vervoer)	S	-300	-300	-300	-300
V&S	8. Aanbesteding Leerlingenvervoer	S	-800	-800	-800	-800
V&S	9. Energieprijzen Sportaal	I	-113	0	0	0
V&S	10. Herindicaties nieuwe inkoop Wmo-BG (nieuwe regionale inkoop per 1-1-2025)	I	-250			
V&S	11. Herindicaties nieuwe inkoop Jeugd (nieuwe regionale inkoop per 1-1-2025)	I	-250			
DWLW	12. Prijsstijging wegen en infrastructurele kunstwerken	S	-1.030	-1.130	-1.230	-1.355
DWLW	13. Prijsstijging stadsdeelbeheer	S	-590	-590	-590	-590
DWLW	14. Prijsstijging openbare verlichting	S	-419	-319	-319	-319
S&B	15. VNG-GGU	S	-50	-50	-50	-50
S&B	16. Fraudebestrijding aan de balie	S	-32	-32	-32	-32
F&O	17. Indexatie Onderwijshuisvesting	S	0	0	0	-250
F&O	18. Indexering licenties 2023	S	-498	-498	-498	-498
F&O	19. Landmeetinstrumenten	S	-44	-44	-44	-44
	Totaal knelpunten inflatie voorgaande jaren		**-6.051**	**-5.438**	**-5.538**	**-5.913**
V&S	20. Structurele impact woonplaatsbeginsel	S	-3.500	-3.500	-3.500	-3.500
V&S	21. Autonome ontwikkeling Jeugdhulp: toename gemiddelde kosten per cliënt	S	-1.475	-1.625	-2.125	-2.125
V&S	22. Autonome ontwikkeling Jeugdhulp: toename volume 2e lijns zorg	S	-1.325	-1.475	-1.975	-1.975
V&S	23. Volumegroei Wmo	S	-440	-440	-440	-440
DWLW	24. Areaaluitbreiding	S	-480	-480	-480	-480
F&O	25. Volume groei bedrijfsvoering	S	-1.594	-1.594	-1.594	-1.594
	Totaal knelpunten volume		**-8.814**	**-9.114**	**-10.114**	**-10.114**

Programma	Knelpunt (in 1.000 euro)	I/S	2024	2025	2026	2027
V&S	26. Autonome groei Jeugd en Wmo op uitvoeringscapaciteit wijkteams	S	-150	-200	-250	-300
V&S	27. Clustermanager en afdelingshoofd	S	-268	-268	-268	-268
DWLW	28. Managementcapaciteit Stadsingenieurs en Gebieds- en Projectontwikkeling	S	-400	-400	-400	-400
DWLW	29. Ondergrondse infrastructuur	S	-300	-300	-300	-300
DWLW	30. Extra inzet in beleid en uitvoering ten gevolge van Nationale woon- en bouwagenda en daaruit volgende wetten en landelijk beleid	S	-500	-500	-500	-500
S&B	31. Coördinatie WOO en AVG verzoeken	S	-105	-105	-105	-105
S&B	32. Opleidingsbudget Juridische Zaken	S	-60	-60	-60	-60
S&B	33. KCC (Burgerzaken, Werk & Inkomen, Stadserfontheffing/parkeren/vergunningen)	S	-424	-424	-424	-424
F&O	34. Beveiliging mobiele hardware	S	-49	-49	-49	-49
F&O	35. Testcapaciteit implementatie software en applicaties	I	-190			
F&O	36. Datagedreven Werken	S	-311	-311	-311	-311
F&O	37. Uitbreiding capaciteit team Geoinformatie	S	-118	-118	-118	-118
F&O	38. Bridge	S	-900	-900	-900	-900
F&O	39. Inbesteding catering	S	-130	-130	-130	-130
Diverse	40. Decentrale Privacy Officers (DPO)	S	-315	-315	-315	-315
	Totaal knelpunten personeel		**-4.220**	**-4.080**	**-4.130**	**-4.180**
V&S	41. Aanbesteding Huishoudelijke Ondersteuning - effect P*Q, implementatie nieuw normenkader	S	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
V&S	42. Aanbesteding Huishoudelijke Ondersteuning - prijseffect harmonisering uurtarief	S	-950	-950	-950	-950
V&S	43. Aanbesteding Huishoudelijke Ondersteuning - Herindicaties, projectbudget	I	-500	-500		
V&S	44. Wet op de lijkbezorging	S	-50	-50	-50	-50
V&S	45. Later realiseren taakstelling clustering sportparken	I	-61	pm	pm	pm
V&S	46. Bestrijding vogelgriep/vervoer gewonde/dode vogels	I	-50			
V&S	47. IJsbaan	S	-446	-494	-295	-250
V&S	48. Stadsbank dienstverleningsmodel	S	-550	-550	-550	-550
V&S	49. Gezamenlijke huisvesting armoedepartners	S	-100	-100	-100	-100
DWLW	50. Hogere bijdrage recreatieschap	S	-155	-155	-155	-155
DWLW	51. Uitwerken en uitvoeren urgentieverordening	S	-100	pm	pm	pm
DWLW	52. Partnerschap novel-t continueren	I		-275	-275	
S&B	53. Gemeentelijke bijdrage Buurtbemiddeling	I	-69	-78	-81	
F&O	54. Disaster recovery	S	-250	-250	-250	-250
F&O	55. Arc GIS Software	S	-117	-117	-117	-117
	Totaal knelpunten overig		**-4.498**	**-4.619**	**-3.923**	**-3.522**
	Totaal alle knelpunten		**-23.583**	**-23.251**	**-23.705**	**-23.729**
F&O	56. Afronding realisatie platform Cloud en omzetten applicaties naar Cloudomgeving	I	Reserveoverboeking 1,2 miljoen euro in 2024 en 1,46 miljoen euro in 2025 van algemene reserve naar reserve transitiefonds IT			

Toelichting op de knelpunten

1. Tariefstijging 2023 obv extra index 2022 OVA – Jeugd
Op basis van nacalculatie op de OVA 2022 is een regionaal besluit genomen om de tarieven met 0,76% extra te verhogen. Deze extra tariefstijging is niet verwerkt in de structurele begroting vanaf 2023 en kan niet worden opgevangen binnen de bestaande middelen.

2. Tariefstijging 2023 vergoeding pleegzorg (2,45%)
Op basis van landelijke wettelijke afspraken worden pleegzorgouders extra (2,45%) gecompenseerd voor de gestegen lasten. Dit kan niet worden opgevangen binnen de bestaande middelen.

3. Tariefstijging 2023 obv extra index 2022 OVA - Wmo (BG)
Op basis van nacalculatie op de OVA 2022 is een regionaal besluit genomen om de tarieven met 0,76% extra te verhogen. Deze extra tariefstijging is niet verwerkt in de structurele begroting vanaf 2023 en kan niet worden opgevangen binnen de bestaande middelen.

4. Tariefstijging Hulpmiddelen 2023 (CEP vs gemeentelijke indexatie)
Indexatie vindt plaats op basis van de gemeentelijke loon- en prijsindexatie. Voor 2023 was dit 2,3% (obv 100% prijsgevoeligheid). Aanvullend is er gecompenseerd voor de verwachte stijging van 10% in 2023. De feitelijke indexering is gekoppeld aan de CEP index September '22 (hulpmiddelen) en deze bedraagt ca. 15%. Dit tekort in percentage (5%) kan niet binnen de bestaande budgetten voor Wmo worden opgevangen.

5. Loon- en prijsstijging Vervoer 2023 (NEA vs gemeentelijke indexatie)
Indexatie vindt plaats op basis van de gemeentelijke loon- en prijsindexatie. Voor 2023 was dit 2,3% (obv 100% prijsgevoeligheid). Aanvullend is er gecompenseerd voor de verwachte stijging van 3,5%. De feitelijke indexering in 2023 is gekoppeld aan de NEA-index (hulpmiddelen) en deze bedraagt 13,7%. Dit tekort in percentage (7,9%) kan niet binnen de bestaande budgetten voor Wmo worden opgevangen.

6. Loon- en prijsstijging Huishoudelijke Ondersteuning 2023
Indexatie vindt plaats op basis van de gemeentelijke loon- en prijsindexatie. Voor 2023 was dit 2,3% (obv 100% prijsgevoeligheid). Aanvullend is er gecompenseerd voor de verwachte stijging van 5,76%. De feitelijke indexering in 2023 bedraagt 8,6% op basis van het normatieve kader voor de reële prijs. Dit tekort in percentage (2,84%) kan niet binnen de bestaande budgetten voor Wmo worden opgevangen.

7. Aanbesteding Vervoer (zorgvervoer en CVV vervoer)
De verwachting is dat de aanbesteding zal leiden tot ca 16,3% kostenstijging op basis van de eerder uitgevoerde marktconsultatie en het vorig jaar afgesloten vervoerscontract op "grote bussen". Dat is ruim hoger dan de gemeentelijke prijsindexatie. Dit tekort in percentage kan niet binnen de bestaande budgetten voor Wmo worden opgevangen.

8. Aanbesteding Leerlingenvervoer
Het vervoerscontract loopt in juni 2023 af. Aanbesteding loopt momenteel.
Inschatting op basis van eerdere gunning vervoerscontract 'grote bussen' (kostenstijging van 40% en NEA-index 2023 is 13,7%) leidt tot een kostenstijging van 800.000 euro.

9. Energieprijzen Sportaal
In de begroting 2023 was voor energiekosten Sportaal 500.000 euro opgenomen, obv nieuwe berekening is dit bijgesteld naar 613.000 euro. Het verschil van 113.000 euro is een knelpunt.

10. Herindicaties nieuwe inkoop Wmo-BG (nieuwe regionale inkoop per 1-1-2025)
Hierbij gaat het om projectbudget (extra uitvoeringsinzet) om in geval van lopende indicaties en eventuele overgang naar andere zorgaanbieder te herindiceren; de hoogte is afhankelijk van wel/geen keukentafelgesprek en/of administratieve omzetting. Deze kosten worden gedekt uit de investeringsreserve sociaal domein (zie meevallers).

11. Herindicaties nieuwe inkoop Jeugd (nieuwe regionale inkoop per 1-1-2025)
Hierbij gaat het om projectbudget (extra uitvoeringsinzet) om in geval van lopende indicaties en eventuele overgang naar andere zorgaanbieder te herindiceren; de hoogte is afhankelijk van wel/geen keukentafelgesprek en/of administratieve omzetting. Deze kosten worden gedekt uit de investeringsreserve sociaal domein (zie meevallers).

12. Prijsstijging wegen en infrastructurele kunstwerken
De beheer-, onderhouds- en vervangingskosten van wegen en infrastructurele kunstwerken stijgen fors door loon- en prijsstijgingen. Op basis van de CBS grond-, weg en waterbouw (GWW) is berekend wat de werkelijke prijsstijgingen zijn in de markt van 1 januari 2020 t/m 2023. Over deze periode is de GWW loon- en prijsstijging ruim 25% en het verschil met onze gemeentelijke prijscompensatie is ruim 18%. Er is dus vanaf 2024 ruim 18% meer budget nodig om onze wegen, fietspaden, trottoirs en infrastructurele kunstwerken op het afgesproken onderhoudsniveau te houden. We hebben daarvoor nodig:
* stijging kapitaallasten (rente en afschrijving) voor vervanging van o.a. wegen, fietspaden en trottoirs (2024: 100.000 euro, 2025: 200.000 euro, 2026: 300.000 euro, 2027: 425.000 euro)
* 850.000 euro voor groot en klein onderhoud van o.a. de wegen, trottoirs en fietspaden.
* 80.000 euro voor beheer en onderhoud van de infrastructurele kunstwerken (o.a. bruggen).

13. Prijsstijging stadsdeelbeheer
We zien forse prijsstijging door hogere loon- en materiaalkosten en (stijgende) energieprijzen. Deze middelen zijn nodig om de kosten te compenseren en het beheer en onderhoud uit te kunnen blijven voeren. 590.0000 euro is als gevolg van loonstijgingen, dit is structureel.

14. Prijsstijging openbare verlichting
We zien een forse prijsstijging als gevolg van hogere loon- en materiaalkosten en (stijgende) energieprijzen. Deze middelen zijn nodig om de kosten te compenseren en het beheer en onderhoud uit te kunnen blijven voeren. 219.000 euro is als gevolg van stijgende energieprijzen in 2024 en in de jaren daarna structureel 119.000 euro. 200.000 euro is als gevolg van loon en materiaalkostenstijging.

15. VNG-GGU
Dit betreft een verhoging van de verplichte contributie aan de VNG m.b.t. de GGU (Gemeentelijke Gezamenlijke Uitvoering). Dit bedrag wordt bepaald o.b.v. aantal inwoners.

16. Fraudebestrijding aan de balie
Het knelpunt dat was opgenomen in de vorige begroting bleek niet voldoende. De opdracht is uiteindelijk iets duurder geworden door o.a. inflatie.

17. Indexatie Onderwijshuisvesting
O.b.v. eerdere afspraken worden conform voorgaande jaren de kapitaallasten van onderwijshuisvesting geïndexeerd. Op deze manier kan gegarandeerd worden dat er na afloop van de afschrijvingstermijn kan worden herbouwd. Tevens zijn deze middelen onderdeel van het door de Raad vastgestelde Integraal HuisvestingsPlan (IHP).

18. Indexering licenties 2023
De kosten voor licenties en software nemen aanzienlijk toe. De toegepaste indexatie bedroeg voor materiële kosten bedroeg slechts 2,3% in 2023. Gehanteerde indexcijfers door leveranciers voor licentiekosten liggen op 7% of hoger. De meerkosten hiervoor zijn 498.000 euro (incl. personeelsinformatiesysteem van P&O).

19. Landmeetinstrumenten
Landmeetkundige instrumenten van het team GEO informatie zijn sterk verouderd en moeten worden vervangen om de wettelijke taken te kunnen blijven uitvoeren. Vervangingsbudget is niet beschikbaar.

20. Structurele impact woonplaatsbeginsel
In 2022 is het nieuwe woonplaatsbeginsel ingevoerd. Dat leidt tot een toename van het aantal cliënten Jeugdhulp voor Enschede. Enschede heeft hier ook budget voor gekregen maar de feitelijke gemiddelde prijs per cliënt ligt veel hoger dan dit budget.

21. Autonome ontwikkeling Jeugdhulp: toename gemiddelde kosten per cliënt
De gemiddelde kosten per cliënt zijn in 2022 sterk gestegen door toenemende zorgzwaarte en oplopende zorgduur. Deze stijging kan niet worden opgevangen binnen de bestaande structurele budgetten. Er is daarbij sprake van een oplopende reeks doordat in het budget de extra middelen vanuit de hervormingsagenda dalen.

22. Autonome ontwikkeling Jeugdhulp: toename volume 2e lijns zorg
In de laatste 3 jaren is het volume van Jeugdhulp (exclusief het woonplaatsbeginsel) met 6% gestegen, met name doordat de zorgduur is opgelopen en daardoor kinderen minder snel uitstromen. 6% volumestijging betekent +250 unieke cliënten tegen gemiddeld 12.500 per cliënt. Er is daarbij sprake van een oplopende reeks doordat in het budget de extra middelen vanuit de hervormingsagenda dalen.

23. Volumegroei Wmo
Het betreft de autonome volumestijging voor het beroep op de Wmo vanuit enerzijds de demografische ontwikkeling en anderzijds het daadwerkelijke beroep op zorg. Hierbij wordt de groei/daling per leeftijdsklasse over de afgelopen 5 jaar berekend en toegepast op het Wmo-volume voor die betreffende leeftijdsklasse. Het gaat hier niet om de effecten van volumegroei Wmo door gewijzigde externe omstandigheden.

24. Areaaluitbreiding
Betreft de jaarlijkse optelsom van uitbreiding en krimp van de openbare ruimte. De benodigde kosten voor beheer en onderhoud van alle assets betreffen materiële kosten, kosten inzet derden, kosten vanuit fte inzet eigen personeel en fte inzet vanuit Onderhoud Enschede BV. Door toevoeging van het areaal Vaneker, diverse herinrichtingen en inmeten speelplekken Zuid is het te onderhouden areaal van wegen en groen vergroot.

25. Volume groei bedrijfsvoering
De afgelopen periode is de organisatie gegroeid ruim 150 fte. De budgetten voor dekking van de uitgaven van ondersteuning en bedrijfsvoering voor deze medewerkers groeien nog niet automatisch mee. Dat zou wel moeten. Meer medewerkers betekent immers automatisch hogere kosten voor hardware (laptops, telefonie, i-pads, andere IT-voorzieningen), voor de thuis- of kantoorwerkplek als bureau en stoel, etc., voor softwarelicenties (w.o. Microsoft, beveiliging, etc.), en ook voor ondersteuning en opleidingen (salarisverwerking, inkoop, personeelsadvies, aansturing, etc.). Uw Raad heeft daarom in de Gemeentebegroting 2023-

2026 via een actiepunt opgedragen om een financieringsmechanisme in te voeren, waarmee het budget voor bedrijfsvoering automatisch mee kan ademen met de omvang van de organisatie (bij groei en krimp). Dat wordt met ingang van deze zomernota via dit knelpunt ingevoerd. Een deel van dit budget wordt in deze zomernota daarnaast aangewend om een aantal specifieke knelpunten in de bedrijfsvoering op te lossen, te weten: uitbreiding directeur Bedrijfsvoering, uitbreiding Clustermanager IT/Interne Dienstverlening, capaciteit voor rechtmatigheidsverantwoording Inkoop en P&O en voor Contractmanagement Inkoop/IT (totaal circa 870.000 euro). Daarnaast is er in de periode 2010-2020 fors bezuinigd op de organisatie en is een inhaalslag nodig om de opgelopen werkdruk te beheersen (zie rapport Compact Flexibele Organisatie). In het belang van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening en beheersbare werkdruk, zijn er afgelopen jaren al kosten gemaakt die als incidenteel via de jaarrekening zijn opgevangen, maar de facto structureel zijn, gegeven de groeiende omvang van de organisatie en de vraagstukken die voorliggen. Als dit knelpunt niet wordt toegekend dan leidt dat wederom tot een overschrijding op bedrijfsvoering budgetten van verschillende afdelingen. Dit is ongewenst. Zeker ook gegeven de gewijzigde regelgeving omtrent rechtmatigheidsverantwoording.

26. Autonome groei Jeugd en Wmo op uitvoeringscapaciteit wijkteams
De toegenomen groei van Jeugd en Wmo wordt niet "automatisch" vertaald in toegenomen capaciteit voor de wijkteams. Er is ingezet op procesoptimalisatie om zo efficient mogelijk te kunnen werken. Echter de populatie en vraag naar ondersteuning stijgt zodanig veel dat er geen inverdieneffecten meer mogelijk zijn.

27. Clustermanager en afdelingshoofd
Het overdragen van rijkstaken naar gemeenten heeft geleid tot een toename van 35% van het aantal beleidsmedewerkers. Het management is echter niet meegegroeid waardoor de span of care te groot is geworden. Om de span of care te normaliseren is een afdelingshoofd aangetrokken. Verder is enkele jaren geleden besloten om de functie van clustermanager Strategie Beleid Sociaal (SBS) niet in te vullen en deze te gebruiken voor het invullen van een personele taakstelling. Gelet op de groei van het aantal taken in en de verdere ontwikkeling van het cluster SBS is een clustermanager noodzakelijk voor de integrale afstemming en sturing binnen en buiten het sociaal domein voor de duur van 4 jaar. Na 4 jaar vindt een evaluatie plaats. De kosten bedragen 122.000 euro structureel voor afdelingshoofd en 146.000 euro voor clustermanager (2024 t/m 2027).

28. Managementcapaciteit Stadsingenieurs en Gebieds- en Projectontwikkeling
De afdelingen Stadsingenieurs & Ontwerp (SIO) en Gebieds- en Projectontwikkeling (GPO) maken beide onderdeel uit van het fysieke domein, cluster Ruimtelijke Ontwikkeling & Beheer. Beide afdelingen groeiden de afgelopen jaren sterk door diverse in- en externe ontwikkelingen. SIO naar ruim 60 medewerkers en GPO naar bijna 100 medewerkers. Daarmee werd de span of care voor de afdelingshoofden te groot. In goed overleg met de medewerkers en rekening houdend met de sturingsfilosofie en het beleid van de gemeente is per afdeling gekozen voor een nieuwe passende aansturingsstructuur. Voor SIO betekende dit de opdeling van de afdeling per 1 januari 2023 in 2 afdelingen: de afdeling Ontwerp en de afdeling Stadsingenieurs. En daarmee een uitbreiding van 1 afdelingshoofd naar 2 afdelingshoofden. Voor GPO betekent dit de opdeling van de afdeling in 3 teams, waarvan 2 teams onder leiding van een teamleider komen. Zo wordt bij beide afdelingen ruimte gecreëerd voor sturing op het gewenste resultaat, de ontwikkeling van de afdeling en de aansturing en begeleiding van medewerkers. Voor de uitbreiding van managementcapaciteit met 1 afdelingshoofd en 2 teamleiders is structureel 400.000 euro nodig.

29. Ondergrondse infrastructuur

Door wetgeving (o.a. energiewet, avoi, warmtewet en de omgevingswet die er aan komt) en toenemende taken die erbij gekomen zijn op het gebied van ondergrondse infrastructuur door o.a. energietransitie en duurzaamheid moet Enschede regie nemen op de ondergrond en de ondergrondse infrastructuur om belangen veilig te stellen in ruimtelijke keuzes, projecten, beleid en operationele processen. Daarvoor moeten structureel een aantal nieuwe specifieke functies worden ingericht voor ondergrondse infrastructuur: een regisseur voor strategische afstemming en relatiebeheer met stakeholders, een senior technisch adviseur voor project-afstemming en de inhoudelijke kennis, een senior beleidsadviseur en een toezichthouder.

30. Extra inzet in beleid en uitvoering ten gevolge van Nationale woon- en bouwagenda en daaruit volgende wetten en landelijk beleid

De uitwerking van de nationale woon- en bouwagenda in wetten en beleid zorgt voor een stevige toename van diverse gemeentelijke werkzaamheden mbt "wonen", zowel in beleid als uitvoering. Denk aan de uitwerking van woondeals, de wet versterking regie volkshuisvesting en werkzaamheden mbt wonen en zorg (programma's "een thuis voor iedereen" en "wonen en ouderen"). Voor beleid is het knelpunt 240.000 euro per jaar, voor uitvoering in de vorm van account- en projectmanagement wonen en zorg en huisvesting aandachtsgroepen 260.000 euro jaarlijks. Tezamen: 500.000 euro. De uitvoeringskosten urgentieverordening zijn als apart punt hierboven opgenomen. Het gaat daarbij tevens om de samenhang met het op korte termijn versneld toevoegen van woningen (flexwoningen/modulaire woningen).

31. Coördinatie WOO en AVG verzoeken

De wetgeving rond AVG (en WOO) vereist veel meer van onze organisatie, dan we nu hebben georganiseerd. Dit speelt zowel voor de centrale coördinatie als voor de afhandeling binnen het primaire proces. Wat betreft het laatste wordt dit overgelaten aan de betreffende managers. (bij omvangrijke verzoeken kan inhuur zelfs noodzakelijk zijn). Het aantal AVG-verzoeken groeit erg hard. Coördinatie op centraal niveau op dit moment is hiervoor ontoereikend en extra capaciteit is noodzakelijk. Financiering vanuit het Rijk hiervoor ontbreekt. Het niet organiseren van deze coördinatie leidt tot het niet (adequaat) afdoen van privacy vraagstukken en WOO-verzoeken met alle juridische en financiële consequenties (boetes AP) van dien. Dit is onwenselijk.

32. Opleidingsbudget Juridische Zaken

Bijblijven op wet en regelgeving en andere actuele ontwikkelingen is een vereiste voor juridisch adviseurs binnen de Gemeente. De laatste drie jaren was het tekort op het opleiden van de medewerkers gemiddeld 90.000 euro per jaar. Taakstellend wordt het knelpunt vanaf 2025 met 30.000 euro verlaagd met de opdracht om in regionaal verband te kijken naar schaalvoordelen door opleidingen voor een grotere groep aan te bieden.

33. KCC (Burgerzaken, Werk & Inkomen, Stadserfontheffing/parkeren/vergunningen)

Het beleid is dat we 80% van onze telefoontjes binnen 30 seconden opnemen. Niet beschikbaar stellen van middelen betekent:
- Norm naar 60% binnen 30 seconden
- Lange wachttijden (van 1-12 naar 3-23 minuten)

34. Beveiliging mobiele hardware

Door Corona en de versnelling van de digitalisatie heeft iedereen nu mobiele devices. Hierdoor zijn beveiligingsvereisten verzwaard. De beheerlast is hierdoor toegenomen. Hiervoor is aanvullende capaciteit nodig.

35. Testcapaciteit implementatie software en applicaties

Niet (goed) testen van software of platformen veroorzaakt veel problemen m.b.t. bedrijfs-continuïteit. Daarnaast zijn de kosten van herstel hoog. Ongeteste functionaliteit kan en mag niet worden toegevoegd op de productie omgeving. Om dit goed en professioneel te organiseren is 2 fte nodig. Momenteel wordt hiervoor ingehuurd en ontbreekt het budget hiervoor bij IT. Voor 2024 wordt dit vanwege al lopende projecten voor het laatste jaar op centraal niveau afdekt. Voor 2025 en verder is het voorstel om bij nieuwe projecten het "dwingend testen" op te laten nemen in de projectplannen door de lijn (o.b.v. een opgave door IT). Financiering moet dan geregeld worden vanuit de beschikbare projectbudgetten. Dit vergt dan wel het goed vastleggen van deze afspraken. De benodigde bezetting wordt dan wel permanent aangetrokken, maar deze moeten zichzelf dan terugverdienen.

36. Datagedreven Werken

Datagedreven werken is eigenlijk al lang geen keuze meer, willen we mee kunnen met de ontwikkelingen in onze omgeving. We moeten steeds meer data gebruiken om de taken van de gemeente te verrichten en diensten te kunnen verlenen aan inwoners. Door analyse van data kunnen we dat gerichter. Daarnaast vragen medeoverheden ook steeds meer (verantwoordings-) data. Om dit te kunnen - in navolging van andere 100.000+ -gemeenten - verankert Enschede nu datagedreven werken in de organisatie.

37. Uitbreiding capaciteit team Geoinformatie

De backoffice heeft al lange tijd capaciteitstekort bij het team GI. Dit team is verantwoordelijk voor alle registraties rondom Geo informatie en doet werkzaamheden voor de gehele organisatie. Er is 0,5 FTE schaal 10 (44.000 euro) adviseur Geo Informatie die in 2023 incidenteel is gedekt vanuit CIO in het kader van datagedreven werken (satellietorganisatie), en moet voor 2024 en verder structureel gedekt worden. Daarnaast is er uitbreiding geweest met 1 FTE schaal 8 (70.000 euro) voor het uitvoeren van de wettelijke taak rondom BAG/BGT. Als laatste is er structureel budget (4.000 euro) nodig ter vergoeding van uren van een GIS-specialist die werkzaamheden verricht voor andere afdelingen binnen Enschede die niet te koppelen zijn aan een project. Hiervoor zijn geen middelen binnen de backoffice.

38. Bridge

Binnen Bridge lopen twee sporen. Enerzijds is dat het wegwerken van de achterstanden in de archivering (1.300 meter archief), anderzijds het inrichten van een lijnorganisatie voor informatiebeheer om te zorgen dat er geen nieuwe achterstanden ontstaan. Zolang de nieuwe lijnorganisatie niet staat, blijven de achterstanden bestaan of oplopen. Hiermee voldoen we niet aan de Archiefwet en bepalingen rond de Burgerlijke stand. Met de aangegeven middelen kunnen we starten met het inrichten van de lijnorganisatie op dit onderdeel, op basis van een extern ingewonnen advies. Vanuit praktische overweging (personele arbeidsmarkt) starten we met 50% van de normcapaciteit van het advies. Mede op basis van de ervaringen die we komende periode opdoen, moet blijken of en wat aanvullend nodig is. Eventuele vervolgacties en verdere investeringen volgen in een volgende begroting. Tegelijkertijd worden de achterstanden weggewerkt. Hierop wordt toezicht gehouden door de archiefinspectie. Dit wordt grotendeels uitbesteed, omdat de staande lijnorganisatie dat er niet bij kan doen. Dit brengt incidenteel extra kosten met zich mee, waarvan de omvang afhankelijk is van de snelheid waarmee de nieuwe lijnorganisatie wordt opgebouwd. Hier is dan ook sprake van een aflopende reeks. Deze extra kosten zijn nu nog niet exact in te schatten en worden zoveel als mogelijk opgevangen binnen de reguliere exploitatie. Een eventuele overschrijding zal betrokken worden bij de Tussenrapportage en Jaarrekening.

39. Inbesteding catering
De Raad heeft op 5 april jl een motie aangenomen waardoor het College de opdracht heeft gekregen het cateringpersoneel in vaste dienst te nemen. Momenteel onderzoeken we hoe we de catering vorm willen gaan geven. Over de uitvoering van de motie wordt de raad binnenkort geïnformeerd. Afhankelijk van deze keuze kan er een betere inschatting van de meerkosten gemaakt worden. In dit knelpunt is alleen een schatting opgenomen van de meerkosten van medewerkers en aansturing. Dat kan betekenen dat we de hoogte van het knelpunt moeten herzien, dit zal betrokken worden bij de zomernota 2024

40. Decentrale Privacy Officers (DPO)
Taken voor de AVG groeien enerzijds door verplichte wet- en regelgeving (maken dpia's verwerkingsregister, bewerkersovereenkomsten e.d.) en anderzijds door een toenemende stroom inzageverzoeken van inwoners. Wettelijk gezien moeten we alle verzoeken afhandelen en DPIA 's opstellen en controleren. Hiervoor is meer capaciteit benodigd. Niet uitvoeren zal bij controle door de AP leiden tot het opleggen van boetes.

41. Aanbesteding Huishoudelijke Ondersteuning - effect P*Q, implementatie nieuw normenkader
De contracten voor ondersteuning huishouden lopen af per 31-12-2023. Op dit moment wordt geïndiceerd op basis van het normenkader 2017 (HHM). Per 01-01-2024 gaan de nieuwe contracten in. Volgens jurisprudentie moet bij het aangaan van nieuwe contracten het meest recente normenkader gehanteerd worden. Er zit een verschil in ureninzet voor de basismodule in deze normenkaders, namelijk een ophoging van 3 uren per jaar per cliënt.

42. Aanbesteding Huishoudelijke Ondersteuning - prijseffect harmonisering uurtarief
Op dit moment worden er twee tarieven gehanteerd voor ondersteuning huishouden. Er wordt een ander tarief gehanteerd wanneer sprake is van regieproblemen bij de inwoner. Verondersteld werd dat er dan andere expertise/inzet noodzakelijk is. Omdat in de praktijk blijkt dat er geen ander soortige ondersteuning wordt ingezet, wordt in de nieuwe contracten 1 tarief afgesproken. Aangezien meer dan 90% tegen het lage tarief werd gecontracteerd leidt de harmonisatie van het tarief tot een extra kostenstijging die niet binnen de bestaande budgetten kan worden opgevangen.

43. Aanbesteding Huishoudelijke Ondersteuning - Herindicaties, projectbudget
In de overeenkomsten is afgesproken dat iedere inwoner met een lopende indicatie op 01-01-2025 geherindiceerd is, dat wil zeggen volgens het normenkader 2019. Dit gebeurt gedeeltelijk via administratieve omzetting en gedeeltelijk via een nieuw onderzoek. Binnen de bestaande bezetting is hiervoor onvoldoende ruimte en daarom is extra capaciteit nodig.

44. Wet op de lijkbezorging
Er is minder betaalcapaciteit bij inwoners waardoor er meer beroep op gemeentelijke begrafenissen wordt gedaan.

45. Later realiseren taakstelling clustering sportparken
Ongeveer de helft van de besparingsopgaven kan gelet op de planning van de sluiting van de sportparken uit het raadsvoorstel wel gerealiseerd worden in 2024. De planning van het realiseren van de taakstelling vanaf 2025 is onzeker en hangt af van de uitkomsten van de haalbaarheidsonderzoeken en het vervolg daarop.

46. Bestrijding vogelgriep/vervoer gewonde/dode vogels
In de afgelopen periode heeft de dierenambulance veel extra werk verzet rondom het ruimen van dode vogels. Deze toename leidt enerzijds tot extra benodigde personele inzet die niet opgelost kan worden met meer vrijwilligers en anderzijds tot de inzet van extra materialen voor de aanschaf van speciale materialen en het vaker ontsmetten van de ambulance. Er is een incidenteel bedrag voor 2024 opgenomen. Voor de jaren daarna bekijken we hoe de vogelgroep zich verder ontwikkelt.

47. IJsbaan
Het externe onderzoek naar het naar het toekomstperspectief van de ijsbaan is onlangs afgerond. Op voorhand was duidelijk dat er een hogere bijdrage vanuit de gemeente moet komen voor een exploitant van de ijsbaan bij een sluitende exploitatie. Dat blijkt ook uit het externe onderzoek. Er is een meerjarenbegroting opgesteld waarbij is onderzocht welke interventies doorgevoerd kunnen worden voor een financiële verbetering van de exploitatie. Daarbij is een kostendekkende huur van het VFBE in de meerjarenbegroting verwerkt. Daaruit blijkt een aanvangstekort van 595.000 euro waarvan 100.000 euro reeds is gedekt in de begroting zodat een tekort resteert van 495.000 euro. Het tekort in 2024 is wat lager omdat een deel van dit tekort reeds meegenomen is in het raadsvoorstel (maart 2023) met betrekking tot de overbruggingsbijdrage voor het seizoen 2023-2024. Het externe bureau ziet mogelijkheden om komende jaren stapsgewijs tot verbeteringen te komen van de exploitatie. We nemen deze ingeschatte effecten over in onze meerjarenraming. We verwachten dat na inzet van de beschikbare dekking van 100.000 euro er sprake zal zijn van een resterend tekort van 250.000 euro in 2027. Als besloten wordt de ijsbaan niet verder te exploiteren dan zal het vastgoedbedrijf een afboeking moeten doen van circa 4,5 miljoen euro. Dit heeft een groot effect op de reserve die daarmee richting nul gaat. Dat legt ook druk op de uitvoering van de verduurzamingsopgave en nieuwe ontwikkelingen. Op het moment dat de reserve langere tijd negatief is dan kan het vastgoedbedrijf dat alleen voorkomen door óf de verduurzamingsopgave verder weg in de tijd te zetten (enige sturingsmogelijkheid binnen de reserve) óf doordat de vastgoedreserve aangevuld wordt vanuit de algemene middelen. Met een verdere exploitatie van de ijsbaan wordt deze miljoenen afboeking voorkomen en gaat de ijsbaan een nieuwe exploitatieperiode in die voor het vastgoedbedrijf kostendekkend is.

48. Stadsbank dienstverleningsmodel
Na een presentatie aan de raad over inhoud en meerkosten van het nieuwe dienstverleningsmodel in oktober vorig jaar, is dat op 1 januari 2023 van start gegaan. Het Rijk heeft landelijk gezien structureel 40 miljoen euro begroot voor Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden. Voor 2023 is dit reeds verdeeld onder gemeenten en daarmee wordt dit knelpunt afgedekt. Voor 2024 en verder heeft het Rijk de begrote budgetten echter nog niet verdeeld. Ons is vanuit het ministerie toegezegd dat dit op een later moment alsnog gebeurd. Administratief kiezen we ervoor dit punt nu als knelpunt toe te voegen en gelijktijdig bij de meevallers een stelpost armoede en schulden op te nemen in dezelfde omvang om het knelpunt mee af te dekken (zie onder meevallers nr.8).

49. Gezamenlijke huisvesting armoedepartners
Door de ontwikkeling van het Diekman gebied moeten de Kledingbank en het meubeldepot verhuizen. Ook een aantal andere partijen staan de komende jaren voor de uitdaging nieuwe huisvesting te vinden. Dit komt omdat Stichting Leergeld en de Voedselbank op locaties zitten die op enig moment getransformeerd worden naar woningbouw. Dit knelpunt gaan we oplossen door ze gezamenlijk te huisvesten. Dit sluit aan bij de ambitie uit het Coalitieakkoord 2022-2026: “Bij ons armoedebeleid willen we op dezelfde manier werken, zodat op één plek alles samenkomt”. De gezamenlijke huisvesting, inclusief de flexplekken voor de andere maatschappelijke partners die niet permanent gehuisvest zijn, geeft invulling aan deze

ambitie. Voor de gezamenlijke huisvesting loopt nu een haalbaarheidsonderzoek voor een specifieke locatie. Om dit knelpunt op te lossen is echter 100.000 euro structureel nodig. De partners leveren zelf ook een bijdrage aan deze verhuizing. Hierover zijn nog geen concrete afspraken gemaakt.

50. Hogere bijdrage recreatieschap
Deze bijdrage is ten opzichte van de gewijzigde begroting 2023 gestegen met afgerond 155.000 euro. De gemeentelijke bijdrage stijgt door een viertal ontwikkelingen (45.000 euro) die reeds allemaal door het bestuur vooraf zijn goedgekeurd. Dit betreft het opnemen van de rentelasten van de lening die is aangegaan ter financiering van de overgenomen activa van SamenTwente, inzet van een eigen externe accountant en lidmaatschappen van de werkgeversorganisatie Samenwerken Gemeentelijke Organisaties (verplicht) en Twentse Kracht. Deze zijn allemaal het gevolg van de ontvlechting van de regio. Daarnaast zijn de kosten voor de investeringen horende bij de visie Routenetwerken Twente voor het eerst in de begroting 2024 verwerkt, dit veroorzaakt een stijging van circa 110.000 euro. Hierover is door het BO Recreatieschap in december 2022 een besluit genomen.

51. Uitwerken en uitvoeren urgentieverordening
Door de nieuwe wet Versterking Regie Volkshuisvesting zijn we verplicht binnen enkele jaren een urgentieverordening op te stellen en uit te voeren. Mede door toenemende druk op de woningmarkt starten we in 2024 met het opstellen van de urgentieverordening en brengen we in beeld hoe we de uitvoering kunnen vormgeven en welke kosten hiermee zijn gemoeid. Er wordt momenteel landelijk onderzocht of en hoe gemeenten voor de extra werkzaamheden worden gecompenseerd. Wat dit gaat betekenen is nog niet duidelijk. De financiële vertaling van de structurele uitvoering wordt meegenomen bij de zomernota in 2024.

52. Partnerschap novel-t continueren
De huidige bijdrage aan het partnerschap met novel-t loopt per 2024 af. We zetten de samenwerking graag voort. De reeks is daarom verlengd tm 2026. Budget is excl indexering.

53. Gemeentelijke bijdrage buurtbemiddeling
Op 17 juli 2017 heeft de Gemeenteraad een motie aangenomen waarin zij het College o.a. opdraagt om buurtbemiddeling actief te ondersteunen om haar activiteiten (gefaseerd) in heel Enschede op te starten. Buurtbemiddeling ondersteunt buurtbewoners met een gezamenlijk conflict. Voor deze ondersteuning wordt gebruik gemaakt van speciaal getrainde vrijwilligers onder begeleiding van projectcoördinatoren. Voor de uitvoering van deze taak is samen met de partners (corporaties, Politie, SMD en gemeente) een nieuw convenant met nieuwe afspraken vastgelegd voor de periode 2022-2026. De afgelopen jaren is dit gedekt vanuit verschillende werkbudgetten die vanwege Corona niet volledig benut werden. De kosten voor de gemeente bedragen vanaf 2024: 69.397 euro (2024), 78.279 euro (2025) en 80.625 euro (2026) en moeten nu aan de voorkant afgedekt worden.

54. Disaster recovery
In verband met de herontwikkeling van de Spoorzone en de tijdelijke opvang van vluchtelingen in de Noordmolen is dit pand niet meer in gebruik voor ambtelijke huisvesting. Dit betekent dat het Rekencentrum van het IT-bedrijf op korte termijn verhuist. Vanaf de nieuwe locatie moet straks opnieuw een veilige op optimaal werkende "disaster recovery" faciliteit worden ingericht, een zogeheten DRAAS. Dit is de basisvoorziening van het platform die noodzakelijk is in het kader van bedrijfscontinuiteit om de IT omgeving te herstellen na een calamiteit (bijvoorbeeld datacenter volledig onbeschikbaar of ransomware) en waarbij de werking kan worden bewaakt en aangetoond. Deze voorziening wordt dan toekomstproof ingericht en is maximaal voorbereid op de beweging naar de cloud.

55. Arc GIS Software
ArcgisPro is de opvolger van ArcMap. Tooling wordt gebruikt voor meerdere GIS activiteiten die gemeentebreed worden ingezet. Urgentie van de inzet voor het vervangen is zeer hoog doordat we afhankelijk zijn van deze software voor het maken van alle kaarten die we als gemeente gebruiken. De oude software ArcMap wordt niet meer ondersteund door de leverancier en moet worden vervangen voor deze nieuwe, duurdere versie.

54. Afronding realisatie platform Cloud en omzetten applicaties naar Cloudomgeving
Dit betreft de afronding van het cloudready maken van onze hard- en software, waarover de Raad eerder besloten heeft. Hierop is al veel geinvesteerd en opgetuigd. Voor de noodzakelijke laatste fase is onvoldoende budget beschikbaar. Afronding van deze fase is noodzakelijk om de vervolgstap van het -veelal door software leveranciers verplicht - naar de cloud brengen van applicaties mogelijk te maken.

Aanvullend gaat het om het omzetten van bestaande applicaties naar cloudapplicaties in een veilige en voor Enschede beheersbare cloud omgeving. Momenteel wordt inzichtelijk gemaakt welke applicaties in welk jaar omgezet moeten worden. Om slagkracht te vergroten wordt dit bedrag gestort in de reserve IT-Transitiefonds, zodat besteding niet afhankelijk is van jaareinde-grenzen en middelen behouden kunnen blijven. In 2025, nadat deze applicaties over zijn gebracht naar de cloud, vindt evaluatie plaats en kan bepaald worden welk structureel effect dit heeft op de beheersorganisatie inclusief uitgaven.

3.4. Prioriteiten

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen opgenomen die weliswaar geen knelpunt zijn (ze zijn niet onvermijdelijk en onuitstelbaar), maar die vanuit het college wel hoge prioriteit krijgen. Deze onderwerpen zijn meegenomen in het saldo middelenkader. In de bijlage is een overzicht opgenomen van beleidswensen die niet meegenomen zijn in het middelenkader omdat daar op dit moment geen financiële ruimte voor is.

Programma	Prioriteiten opgenomen (in 1.000 euro)	I/S	2024	2025	2026	2027
V&S	1. Kansengelijkheid	S	-1.275	-3.000	-3.000	-3.000
V&S	2. Schuldhulpverlening jongeren - jongeren perspectief fonds	S	-85	-85	-85	-85
V&S	3. Pilot schuldhulpverlening in de stadsdeelketen	I	-85			
V&S	4. Aanvullende bijdrage clustering sportvelden	S	-50	-50	-50	-50
V&S	5. Aandachtsfunctionaris mensenhandel	S	-75	-75	-75	-75
S&B	6. Veiligheid vrouwen en meisjes op straat	S	-50	-50	-50	-50
DWLW	7. Cultuurnota	I	-1.000	-1.097	-1.097	-1.097
DWLW	8. Evenementenbeleid	S	-300	-600	-900	-1.181
DWLW	9. Middelen binnenstad	I	-200	-200		
DWLW	10. Tweede ontsluiting oost	S			-280	-280
DWLW	11. Gratis grof vuil ophalen	I		-650		
DWLW	12. Groenambitieplan	S	-393	-534	-428	-466
DWLW	13. Verkeersveiligheid (ambitiescenario)	I	-500	-500	-500	-500
DWLW	14. International Office / Duitslandagenda	S	-200	-200	-200	-200
DWLW	15. Uitvoering geven aan motie intensivering handhaving buitengebied	S	-180	-180	-180	-180
S&B	16. Verstevigen participatie (impuls samenlevingsgericht en stadsdeelgewijs werken)	S	-500	-500	-500	-500
S&B	17. Direct Duidelijk	I	-150	-150		
S&B	18. 700 jaar Enschede	I	-210	-1.000		
F&O	19. Huiskamer van de stad	S	-400	-400	-400	-400
DWLW	20. Samenwerking kennisinstellingen - inzet student-ambtenaren	I	-50	-50	0	0
	Totaal alle prioriteiten		**-5.703**	**-9.321**	**-7.745**	**-8.064**

Toelichting op prioriteiten

1.Kansengelijkheid
Kansengelijkheid is één van de speerpunten van het coalitieprogramma Samen trots op Enschede. Het college en de gemeenteraad wil dat ieder kind de kans heeft om zijn gaven en talenten tot bloei te laten komen. Hiertoe is de nota Kansrijk Enschede 2023-2033 opgesteld. Hierin zijn 13 activiteiten opgenomen die een bijdrage kunnen leveren aan het vergroten van kansengelijkheid. De keuze is om gericht te investeren op die plekken waar het meeste effect en impact te maken is. De nota Kansrijk Enschede 2023-2033 richt zich op de leeftijd vanaf -9 maanden tot 27 jaar. Het is belangrijk om in een vroeg stadium te investeren in een goede start. Er ligt een extra focus op de verbetering van de omstandigheden in de eerste 5 levensjaren, de eerste 2000 dagen van het (ongeboren) kind. Om de activiteiten voor kansengelijkheid uit te kunnen voeren zijn extra investeringen noodzakelijk.

2. Schuldhulpverlening jongeren - jongeren perspectief fonds
Het Jongerenperspectieffonds is zeer succesvol gebleken in het laagdrempelig realiseren van meer deelname aan de schuldhulpverlening, meer afgeronde schuldtrajecten en minder bewindvoering bij jongeren. Evaluatie is gemaakt over de 62 jongeren die geholpen zijn en heeft uitgewezen dat t.o.v. de standaard schuldhulpverlening (123 jongeren bij de SON): méér schulden worden opgelost, minder jongeren in beschermingsbewind komen en bij meer jongeren het toekomstperspectief verbeterd is. En dit tegen lagere kosten.

3. Pilot schuldhulpverlening in de stadsdeelketen
Het Jongerenperspectieffonds is zeer succesvol gebleken in het laagdrempelig realiseren van meer deelname aan de schuldhulpverlening, meer afgeronde schuldtrajecten en minder bewindvoering bij Jongeren (meer resultaat tegen minder kosten). O.b.v. deze ervaring willen we een soortgelijke pilot (van 1 jaar) opzetten voor volwassenen in een van de stadsdeelketens van W&I. Op deze wijze kunnen we ervaren of deze laagdrempelige aanpak ook voor deze doelgroep werkt. Omdat dit een extra kop is op de nieuwe dienstverlening van de SON zijn er aan deze pilot kosten verbonden.

4. Aanvullende bijdrage clustering sportvelden
Een kunstgrasveld brengt 50.000 euro aan structurele lasten met zich mee. Het college heeft voor 1 kunstgrasveld geld opgenomen in het middelenkader. We zien lopende het haalbaarheidsonderzoek bij Scheurserve dat een kunstgrasveld daar gewenst zo niet noodzakelijk is, om de versnelde verhuizing van TVV en Phenix naar Schreurserve mogelijk te maken, conform voorkeursscenario van het college in de RVS clustering. Daarnaast ligt er op dit moment een raadsvoorstel met scenario’s voor SVV’91. Een van de scenario’s is dat een kunstgrasveld wordt aangelegd bij Wesselerbrink Midden. Dit is geen logisch dan wel wenselijk scenario voor het college. De onderbouwing hiervan leest u in het raadsvoorstel clustering.

5. Aandachtsfunctionaris mensenhandel
De uitwerking van de aanpak is een lokale aangelegenheid. Door de komst van het Kenniscentrum Mensenhandel Twente zien we dat de casuïstiek mensenhandel toeneemt. Althans we zien meer casuïstiek, die we eerder waarschijnlijk niet in beeld hadden. Dat kan op verschillende plekken consequenties hebben voor de uitvoering. Zo zijn er bij de Wijkteams Enschede (SMD) tijdelijk 2 aandachtsfunctionarissen voor mensenhandel aangesteld en willen we deze plekken graag structureel invullen. Ook bij toezicht en handhaving is de verwachting dat het meer zien van mensenhandel casuïstiek zal leiden tot meer werk. Dit kan betekenen dat er extra lokale middelen voor de aanpak mensenhandel moeten worden ingezet. We zullen de signalen en verwachte effecten hierin monitoren.

6. Veiligheid vrouwen en meisjes op straat
Voor het programma veilige steden is voor de jaren 2023-2026 opnieuw subsidie aangevraagd bij het Ministerie van OCW. Daardoor kan het programma Veilige Steden worden voortgezet. Eigen inzet van middelen is veelal essentieel voor het verkrijgen van subsidies. De 1e acties zijn uitgezet via Vizier waar ook het meldpunt is ondergebracht. Dit meldpunt wordt verder uitgebouwd om de bekendheid te vergroten. Daarnaast wordt er ingezet op straatacties om het bewustzijn bij inwoners en omstanders te organiseren. Professionals worden getraind om gastlessen te geven. Ook worden er door onze partners diverse activiteiten ingezet om seksuele intimidatie te bespreken en tegen te gaan.

7. Cultuurnota
De nota van uitgangspunten voor cultuur is in mei vastgesteld door de raad. Dit is de basis voor de uitwerking van het cultuurbeleid voor de periode 2024 - 2028. De prioriteit voor het inzetten van de middelen ligt bij het versterken van het middenveld, het stimuleren van talentontwikkeling en creatieve broedplaatsen. Dit gebeurt vanuit het perspectief van maatwerk en experimenteren. Met ruimte voor het eigen initiatief van makers. Hierbij is het belangrijk om Fair Pay in de culturele sector te stimuleren. Met als doel een aantrekkelijke stad. Een stad die ontwikkelingsmogelijkheden en inspirerende plekken biedt waardoor iedereen de kans krijgt hun talent te ontwikkelen. De capaciteit die nodig is om uitvoering te geven aan dit beleid blijft op peil

We investeren in de Cultuurregio Twente. In samenwerking met de 14 Twentse gemeenten geven we van 2023 tot 2028 uitvoering aan een gemeenschappelijk uitvoeringsprogramma, waarin Enschede een belangrijke trekkende rol speelt. In dat programma wordt geïnvesteerd in broedplaatsen, bibliotheken, erfgoed en jongerencultuur. Daardoor versterken we de aantrekkingskracht van de regio in Nederland.

8. Evenementenbeleid
De nota van uitgangspunten Evenementenbeleid is in mei vastgesteld door de Raad. Dit is de basis voor het nieuwe evenementenbeleid voor de periode 2024 – 2028. Het huidige evenementenbeleid richt zich op: veel evenementen, met weinig budget per evenement. Organisatoren van evenementen hebben te maken met sterk stijgende kosten. Ook wordt er steeds meer gevraagd van de professionaliteit van organisatoren. Dit is niet mogelijk binnen de huidige systematiek. Daarom is gekozen om meer te investeren in minder evenementen. Hierdoor worden evenementen professioneler, verbeterd de kwaliteit en worden evenementen duurzaam bestendig. Met het verstrekken van meerjarige subsidies geven we organisatoren zekerheid. Dit stimuleert investeringen door derden. De prioriteit ligt bij beeldbepalende evenementen die bijdrage leveren aan imago van de stad, met (boven) regionale uitstraling, die ontstaan/doorgroeien vanuit een lokale voedingsbodem.

9. Middelen binnenstad
Alleen met een divers aanbod van retail, horeca, recreatie, cultuur en evenementen blijft de binnenstad niet alleen aantrekkelijk maar ook levensvatbaar. Dit kan door grotere verscheidenheid en gevarieerdere economische dragers in de binnenstad. In 2023 is het ambitie- en actieplan binnenstad vastgesteld. Er is reeds 3x 700.000 euro in de begroting opgenomen (jaren 2023, 2024 en 2025). Met de partners in de binnenstad wordt nu gewerkt om te komen tot een Bedrijven Investeringszone. Doel is dat de ondernemers onder die BIZ gezamenlijk betalen voor werkzaamheden die het gebied verbeteren. Om te komen tot een BIZ met alle partners en om alle ondersteuning van de actielijnen in het actieprogramma vorm te geven, is nog aanvullend 2 keer 200.000 euro nodig. Als deze middelen niet beschikbaar komen gaat dit ten koste van een aantal in het actieprogramma binnenstad afgesproken lijnen zoals de beschikbare subsidies voor ondernemers.

10. Tweede ontsluiting oost
Gemeente, provincie en Rijk hebben met elkaar een verkennend onderzoek gedaan naar de te nemen maatregelen op de kruising Oostweg/N35. Doel is een ongelijkvloerse aansluiting te realiseren die geschikt is voor een eventuele doortrekking naar de zuidwijken van Enschede. Om de aanpak van deze kruising te versnellen sturen wij op een voorfinanciering vanuit Enschede. Vooralsnog gaan we daarbij uit van een takken theorie, dat wil zeggen dat de gemeente uiteindelijk 1 tak betaald. Hiervoor willen we in 2025 krediet aanvragen van 20 miljoen euro waarvan 13 miljoen euro wordt gedekt uit externe middelen (subsidies) en 7 miljoen euro uit interne middelen. De jaarlijkse structurele last van die interne middelen in de

vorm van kapitaallasten is 280.000 euro vanaf moment van oplevering project, naar verwachting op z'n vroegst 2026.
Met het opwaarderen van deze aansluiting verbeteren we de bereikbaarheid van Glanerbrug en Enschede Oost. De tweede ontsluiting zien wij over de grens, hier is met een relatief kleine ingreep een nieuwe aansluiting mogelijk vanuit Glanerbrug naar de B70 (Amtsveenweg) en daarmee naar de B54/N.

11. Gratis grof vuil ophalen
In 2025 wordt een pilot gedaan om de haalbaarheid van deze beleidsmaatregel te onderzoeken. Het budget is gebaseerd op 2 keer ophalen van grof afval zonder dat er voorrijkosten in rekening worden gebracht inclusief een stukje flankerend beleid.
De pilot wordt gefinancierd vanuit algemene middelen. Bij het behalen van het gewenste resultaat (=verbetering van de beeldkwaliteit/straatbeeld),
valt de maatregel vanaf 2026 binnen de Afvalstoffenheffing (met als gevolg een verhoging van circa 9,50 euro per huishouden).

12. Groenambitieplan
Dit onderdeel is uitgewerkt conform de vaststelling van het Groenambitieplan Enschede "Enschede één groot groen park". Daarbij heeft de gemeenteraad besloten voor vijf onderdelen benodigde uitvoeringsmiddelen uit te werken. Ze vallen ook onder de investeringsambitie als genoemd in het gesloten coalitieakkoord. Concreet gaat het hier om:
A. Het optimaliseren van de boomverzorging: optimalisatie van het beheer en onderhoud van bomen. Daarnaast zijn er bij dit onderdeel vanuit de "motie bomen beter beschermen" ook eenmalig aanvullende middelen opgenomen om de regels bomenbescherming te optimaliseren (als verwoord op www.enschede.nl/bomen). De reguliere kosten van de regels bomenbescherming nemen we mee in het raadsbesluit rond dit traject.
B. Het vergroenen van de singels: betreft eenmalige middelen voor het vergroenen van de singels.
C. Vergroenen van de binnenstad (groenblauwere binnenstad): middelen voor planvorming en het tijdelijk vergroenen van de binnenstad conform de motie van de gemeenteraad en middelen. Voor het uitvoeren van concrete projecten rond het vergroenen van de binnenstad zijn aanvullende middelen, die we meenemen in het raadsbesluit rond dit traject.
D. Optimaliseren van de stadsparken: Dit betreffen middelen om voor alle parken tot een plan te komen en middelen voor kleinschalige investeringen in de parken. De middelen voor een eventueel grootschalige aanpak zijn hierin niet meegenomen.
E. Opzetten meerjarenprogramma voor groen: dit betreft reguliere investeringsmiddelen om structureel te investeren in het vergroenen vanuit het groenambtieplan.

13. Verkeersveiligheid (ambitiescenario)
In lijn met het verkeersveiligheidsplan Enschede willen we de verkeersveiligheid in Enschede verbeteren. Omdat het aantal ongevallen in Enschede toeneemt lijkt het huidige beleid en maatregelen niet voldoende te zijn. Met het basisscenario zetten wij extra in op
- Jaarlijks per stadsdeel een risicoanalyse uitvoeren;
- Ingrepen basis- en middelbare scholen langs 50-wegen;
- Op orde maken van bebording t.b.v. snelheidsherkenning in auto's;
- Voorzieningen blinden en slechtzienden verbeteren;
- Eenmalig op de markt onderzoek uitvragen om de geloofwaardigheid van onze weginrichtingen in kaart te brengen.
- We gaan proactief maatregelen (3x200.000 euro) uit de verschillende wijkverkeersplannen realiseren (nu liften verkeersmaatregelen uitsluitend mee met beheer en onderhoud)

14. International Office / Duitslandagenda
De samenwerking tussen Almelo, Hengelo en Enschede op lobbygebied voor stedelijke ontwikkeling geeft ons een sterke positie richting Den Haag. Deze samenwerking willen we ook doortrekken naar Brussel. We moeten weten wat er in Brussel speelt, net als in Den Haag, om goed voorbereid te zijn op nieuwe wetgeving, waar mogelijk invloed uitoefenen op nieuwe wetgeving en de lobby daar effectief te laten zijn. Om dit te realiseren is een permanente vertegenwoordiging, zoals regio Eindhoven en regio Groningen dit al succesvol doen, gewenst. Dit willen wij samen met Twenteboard, en zo mogelijk ook de UT, oppakken. We trekken steeds meer samen op met partners uit euregio om belemmeringen te overwinnen en samenwerking te stimuleren, vooral ook tussen bedrijven en kennisinstellingen, om onze economische 'cirkel' te versterken. Zowel met Münster, de Euregio als in MONT verband. Met name de intensieve samenwerking met Münster op het gebied van bereikbaarheid is van belang voor de ontwikkeling van Enschede/Twente. Hiervoor was tijdelijke financiering en dit willen we omzetten naar structureel. Daarbij zal over 3 jaren een evaluatie plaatsvinden van onze aanwezigheid in Brussel.

15. Uitvoering geven aan motie intensivering handhaving buitengebied
Om uitvoering te kunnen geven aan de motie "bewaak kwaliteit van bestaande opstallen" is er structureel geld nodig. Als het toezicht en handhaving in het buitengebied wordt geïntensiveerd ontstaan er diverse vervolgacties en trajecten gericht op bestaande opstallen, maar bijvoorbeeld ook bij recreatiewoningen in het buitengebied. Om hier adequaat uitvoering aan te kunnen geven is er structureel 180.000 euro nodig. Dit bedrag is gebaseerd op 2 FTE (jurist en inspecteur). Gezien de grote opgaven in het landelijk gebied en de onmogelijkheid om te herprioriteren, wil het college hierop intensiveren. Herprioriteren is niet mogelijk aangezien de overige zaken bij handhaving op minimaal niveau worden uitgevoerd en dit heeft geleid tot een signaal vanuit de provincie om hier op bij te gaan sturen.

16. Verstevigen participatie (impuls samenlevingsgericht en stadsdeelgewijs werken)
Totaal is 500.000 euro/jaar nodig om participatie structureel te borgen. 450.000 euro voor het Participatieteam dat faciliteert, adviseert en organiseert bij participatievragen. 50.000 euro voor een digitaal platform (Stem van Enschede) waar inwoners kunnen meepraten en stemmen over initiatieven en beleid in Enschede. Het Participatieteam[1] heeft veel resultaat geboekt in het verder brengen van participatie met inwoners. O.a. het digitale platform Stem van Enschede, de participatieverordening en de methode "relevant gesprek" zijn geïmplementeerd. Ook is een expertteam gevormd dat met raad en daad faciliteert. De afgelopen 2 jaar is elk jaar 250.000 euro gefinancierd uit de begroting (impuls). Daarnaast was er 2x 250.000 euro incidentele financiering in fte's uit afdelingsbudget van concernstaf, Strategie en Beleid Fysiek en stadsdeelmanagement. Uit interviews en gesprekken met inwoners en collega's wordt de meerwaarde van het team onderschreven. Werkzaamheden van het team waarborgen in de lijn (AD-financiering) vraagt 450.000 euro structureel op jaarbasis. In de zomernota 2021 is dit ook zo vastgelegd: "We nemen 2 jaar de tijd om met behulp van een concrete uitvoeringsagenda (met bijbehorende toolbox) te experimenteren, te leren, te borgen en te bepalen of en hoeveel structurele middelen vanaf 2024 nodig zijn." De inbedding is ook gewenst vooruitlopend op de invoering van het Wetsvoorstel 'Versterking participatie op decentraal niveau naar de Tweede Kamer'. En we zijn personele verplichtingen aangegaan (mensen in dienst genomen). Indien er geen structurele financiering komt worden de medewerkers van het participatieteam deels boventallig.

[1] * Een digitaal platform is in de huidige tijd niet meer weg te denken bij participatieprojecten. We werken sinds een jaar met Stem van Enschede. Een digitaal participatieplatform waar inwoners kunnen meepraten en stemmen over initiatieven en beleid in Enschede. De pilotfase is voorbij en laat goede resultaten zien. We hebben inmiddels 2.400 accounts en 38.000 bezoekers op het platform.

17. Direct Duidelijk
Direct Duidelijk is incidenteel gefinancierd. Er zijn al mooie stappen gezet, maar we zijn nog lang niet klaar. Sterker nog, belangrijke onderdelen als Wet Open Overheid, Menselijke Maat, gewenste ander manier van werken, vragen nog volop inzet. Het betreft deels inzet van het personeel, maar ook de kosten voor textmetrics (tool die we in word en outlook gebruiken) en wat voorlichting- en opleidingskosten.

18. 700 jaar Enschede
In 2025 vieren wij dat Enschede 700 jaar stadsrechten heeft. Tijdens het jubileumjaar zullen verschillende initiatieven georganiseerd worden. Iedereen is welkom om 700 jaar Enschede op zijn of haar manier te vieren. We willen graag dat het een feest van de stad voor de stad is. Van kleine buurt-initiatieven tot grote publieksevenementen. Het jubileumjaar moet iets nalaten aan de stad en haar inwoners. Uw raad heeft in uw raadsvergadering d.d 5 april jl hierover een besluit genomen. Onderdeel van dit besluit was dat bij de integrale afweging in de zomernota 1 mln euro wordt meegenomen om uitvoering te geven aan initatieven uit de samenleving voor de viering van 700 jaar Enschede. Deze is opgenomen in 2025. Aanvullend is er voor 2024 voor 150k uitvoeringsbudget gereserveerd.

19. Huiskamer van de stad
In 2017 besluit de gemeenteraad tot het realiseren van een Huiskamer van de Stad. Het is een gezamenlijke wens dat de betrokken culturele partners elkaar inhoudelijk versterken. Met de realisatie ontstaat een open en transparant gebouw, waar de (fysieke) barrières om gezamenlijk programmering te realiseren worden geslecht. Een laagdrempelig openbaar toegankelijke plek waar iedere inwoner in aanraking komt met, en mee kan doen met cultuur. In juni 2021 heeft de Raad krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie. Op 20 december 2022 informeerden wij de Raad over de nieuwe Europese aanbesteding voor de Huiskamer van de Stad. Op 1 mei 2023 heeft Dura Vermeer zich ingeschreven om de Huiskamer van de Stad te realiseren voor een totale projectbegroting van 28,5 miljoen euro. De huidige stand van zaken is dat de aanbieding met een bezuiniging is teruggebracht naar een totale projectbegroting van 26,7 miljoen euro. Dit betekent dat er een dekkingstekort is ontstaan van 13,5 miljoen euro. Programmatisch is het huisvestingsontwerp hetzelfde gebleven. De voornaamste redenen voor het ontstane tekort zijn de gestegen bouwkosten als gevolg van hoge inflatie, energieprijzen en schaarste van grondstoffen, onderdelen en personeel. Dit is een landelijke ontwikkeling waar heel Nederland mee heeft te kampen. Het is niet aannemelijk dat hier op korte termijn verandering in komt. Dit betekent een hogere kostprijsdekkende huur van het VBE aan de hoofdgebruikers van de Huiskamer 400.000 euro. Die hogere huur kunnen deze partijen niet zelf dragen. Realisatie kan alleen indien de gemeente een hogere subsidie verstrekt ter dekking van de hogere huur. Als uw Raad kiest het project Huiskamer van de Stad te realiseren, dan zijn extra kosten onontkoombaar. Verdere bezuinigingen zijn niet door te voeren zonder het gewenste kwalitatieve concept van de Huiskamer van de Stad in stand te houden. De culturele partners kunnen niet bijdragen in dit tekort middels hogere huurlasten. Dit zou tot een ongewenste vergroting van hun exploitatielasten leiden. Dit zou gevolgen hebben voor hun inhoudelijke programma. Ook alternatieven voor het project Huiskamer van de Stad brengen hoge kosten met zich mee. Want op dat moment zou óf de bibliotheek aan de Pijpenstraat grootschalig gerenoveerd moeten worden óf een andere locatie gevonden moeten worden. Beide ontwikkelingen zouden grote investeringen met zich meebrengen waarbij de jaarlijkse exploitatielasten hoger zouden zijn dan de realisatie van de Huiskamer van de Stad. Daar is namelijk sprake van ‘inbreiding’; het concept van de bibliotheek wordt ingepast in het bestaande Muziekkwartier. Dit zorgt ervoor dat het gebouw veel efficiënter gebruikt gaat worden en dat alle partners per saldo een voordeel behalen op energie, schoonmaak, klein onderhoud, etc.

20. Samenwerking kennisinstellingen - inzet student-ambtenaren
Sinds 2017 werkt de gemeente Enschede, als eerste gemeente in Nederland, zeer succesvol samen met studentenambtenaren. Studentenambtenaren zijn studenten die als afgevaardigenden namens WO en HBO, en sinds 2023 ook namens het MBO als brugfunctie dienen tussen het onderwijs, studentenleven en de gemeente. De studenten weten goed wat er speelt en denken actief mee over beleid voor de gemeente om de binding tussen studenten en Ensschede groter te maken, talentbehoud te stimuleren en Enschede als stad aantrekkelijker te maken voor studenten. Recent hebben de studentenambtenaren hun nieuwe werkprogramma 2023-2027 gelanceerd. Speerpunten voor de studentambtenaren de komende jaren zijn: studentenparticipatie, voorzieningen, carrièremogelijkheden, huisvesting, internationalisering en welzijn. Als gemeente willen wij de studentenambtenaren de kans geven de komende jaren dit werkprogramma ui te voeren. Daarom zetten we in op structurele middelen tot minstens 2028.

3.5. Meevallers / Scherpe keuzes

In onderstaande tabel zijn de meevallers en scherpe keuzes opgenomen die als dekking worden ingezet ten behoeve van het middelenkader.

Programma	Meevaller / scherpe keuze (in 1.000 euro)	I/S	2024	2025	2026	2027
V&S	1. Jeugd- Incidentele ruimte reserve Jeugdhulp	I	6.300			
V&S	2. Incidentele extra middelen hervormingsagenda	I		1.150		
V&S	3. Vrijval overgebleven middelen noodfonds	I	1.200			
V&S	4. Kinderopvangcontroles onderwijs	S	75	75	75	75
V&S	5. Dekking medewerkers opvang vluchtelingen	I	800			
V&S	6. Onderuitputting sociale werkvoorziening	I	500			
V&S	7. Onderuitputting Regiotaak Beschermd wonen	I	2.500			
V&S	8. Stelpost middelen armoede en schulden	S	550	550	550	550
V&S	9. Bijdrage uit investeringsreserve sociaal domein	I	500			
S&B	10. Onderuitputting budgetten college B&W	S	50	50	50	50
F&O	11. Normaliseren energieprijzen ambtelijke huisvesting	I	200			
F&O	12. Voordeel uit omklap begroting 2027	S				634
F&O	13. Post onvoorzien schrappen	S	2.000	2.000	2.000	2.000
	Totaal alle meevallers / scherpe keuzes		**14.675**	**3.825**	**2.675**	**3.309**

Toelichting meevallers / scherpe keuzes

1. Jeugd- Incidentele ruimte reserve Jeugdhulp
Het gaat hier om de vrijval van extra rijksmiddelen in de reserve ten behoeve van investeringen hervormingsagenda en egalisatie tekorten. Op basis van de actuele inschatting kan het verwachte tekort in 2024 (evenals 2023) opgelost worden vanuit de reserve. Daarna is reserve leeg.

2. Incidentele extra middelen hervormingsagenda
Op basis van het recente akkoord (voor de jaren 2024 en 2025) van de hervormingsagenda is een deel van de bezuinigingen incidenteel geschrapt. Daar staat echter ook een uitname voor

investerings- en uitvoeringskosten voor de hervormingsagenda tegenover waardoor er alleen in 2025 een extra voordeel ontstaat.

3. Vrijval overgebleven middelen noodfonds
In september 2022 heeft de gemeenteraad ingestemd met het openstellen van een lokaal noodfonds. Hiervoor is ruim 2 miljoen euro beschikbaar gesteld. Van dit bedrag is 0,5 miljoen euro besteed. Onlangs is een motie aangenomen bij het besluit van de raad over de evaluatie en beëindiging van het noodfonds. De motie roept op om 100.000 euro van het noodfonds te behouden voor 2023 zodat de maatschappelijke partners binnen rondkomen met je inkomen inwoners kunnen helpen die geconfronteerd worden met een hoge eindafrekening. Rekening houdend met de aangenomen motie en de resterende uitvoeringskosten van de stadsbank is het voorstel om 1,2 miljoen euro in 2024 te laten vrij vallen in de algemene middelen.

4. Kinderopvangcontroles onderwijs
Het gaat hier om de inzet van het voordeel op kinderopvangcontroles uit product Onderwijs (lagere uitvoeringskosten van GGD-controles inzake toezicht / handhaving Kinderopvang). Het bijstellen van het begrotingsniveau naar de actuele situatie vanuit GGD, betekent een structureel lager niveau van controles maar wel nog boven het wettelijk minimum. Dit is wel op basis van de huidige situatie. Eventuele nieuwe wetgeving rondom inspecties en kwaliteit van gastouders zal leiden tot nieuwe situatie/beoordeling.

5. Dekking medewerkers opvang vluchtelingen
Betreft een onttrekking aan het overschot 2022 rijksbijdrage Gemeentelijke Opvang Oekraïners. (Overschot was 2,4 miljoen euro groot.)

6. Onderuitputting sociale werkvoorziening
Op basis van de positieve jaarrekeningresultaten van afgelopen jaren op het product Sociale werkvoorziening en nieuw beschut is het mogelijk incidenteel 500.000 euro te laten vrijvallen.

7. Onderuitputting Regiotaak Beschermd wonen
Uit de resultaten van de afgelopen jaren blijkt een structureel voordeel op de taken van Beschermd Wonen. Er zijn diverse initiatieven in ontwikkeling die zullen leiden tot een afname van dit structurele voordeel (actieplan terugdringen wachtlijst, nieuw verdeelmodel en woonplaatsbeginsel vanaf 2025). Daarnaast moet dit voordeel enerzijds ook in samenhang gezien worden met de stijgende kosten op de lokale Wmo en anderzijds met de reeds in de begroting opgenomen stelpost op het sociaal domein van 3,5 miljoen euro. Voor 2024 is het incidenteel mogelijk om een bijdrage aan het middelenkader te doen.

8. Stelpost middelen armoede en schulden
Bij de knelpunten is een knelpunt opgenomen voor het nieuwe dienstverleningsmodel van de Stadsbank. Dit model is per 1 januari 2023 van start gegaan. Het Rijk heeft landelijk gezien structureel 40 miljoen euro begroot voor Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden. Voor 2023 is dit reeds verdeeld onder gemeenten en daarmee wordt dit knelpunt afgedekt. Voor 2024 en verder heeft het Rijk de begrote budgetten echter nog niet verdeeld. Ons is vanuit het ministerie toegezegd dat dit op een later moment alsnog gebeurd. Administratief kiezen we ervoor dit punt nu als knelpunt toe te voegen en gelijktijdig bij de meevallers een stelpost armoede en schulden op te nemen in dezelfde omvang om het knelpunt mee af te dekken (zie onder knelpunten nr. 48).

9. Bijdrage investeringsreserve sociaal domein
De investeringsreserve sociaal domein kent nog een ongelabelde ruimte van 1,3 miljoen euro. Voorgesteld wordt om hiervan 0,5 miljoen euro te reserveren voor de noodzakelijke uitvoeringscapaciteit voor de herindicaties voor Jeugdhulp en Wmo-begeleiding bij de implementatie van de nieuwe inkoop, ingaande per 2025 (zie knelpunten 10 en 11).

10. Onderuitputting budgetten college B&W
De afgelopen jaren is het college terughoudend omgegaan met hun declaraties, mede als gevolg van het meer digitaal vergaderen, waardoor er ruimte is ontstaan op het budget van College B&W. Het voorstel is om deze lijn voort te zetten en structureel met 50.000 euro het budget te verlagen.

11. Normaliseren energieprijzen ambtelijke huisvesting
In de begroting 2023 is een compensatie toegekend voor gestegen energieprijzen voor ambtelijke huisvesting. Er wordt gewerkt met een contract waarin tarieven kunnen worden vastgeklikt. Inmiddels zijn de energieprijzen weer enigszins genormaliseerd en dat leidt tot een voordeel voor de contractprijzen voor komende jaren. Voor 2025 ev is dat voordeel door

de raad reeds ingezet als dekking voor de kosten van het nieuwe zwembad. Voor 2024 kan echter wel een bedrag vrijvallen. Het gaat om een besparing van 200.000 euro.

12. Voordeel uit omklap begroting 2027
Voordeel uit omklap 2026 naar 2027 omdat budgetten eindigen in 2026.

13. Post onvoorzien schrappen
Enkele jaren terug is een structurele post onvoorzien van 2 miljoen euro in de begroting opgenomen. We hadden toen al een aantal jaren te maken met een flinke korting vanuit vanuit het Rijk op de gemeentefonds uitkering voor het lopende jaar. Dat maakte dat vaak in het lopende jaar nog bijgestuurd moest worden. Met deze post onvoorzien hadden we een eerste buffer om dergelijke tegenvallers op te vangen. Inmiddels is onze algemene reserve goed op niveau waarmee we daarin ook een buffer hebben om tegenvallers op te vangen. Vandaar dat we het verantwoord vinden om de post onvoorzien te schrappen

3.6. Lokale belastingen

Elk jaar actualiseren we de geprognosticeerde inkomsten voor lokale belastingen. Aanvullend wordt de afweging gemaakt welke indexatie toe te passen op de lokale belastingen. Het college kiest ervoor de OZB inkomsten dit jaar niet met de werkelijke inflatie te indexeren. In lijn met het coalitieakkoord is gekeken naar de gemiddelde inflatie over de afgelopen jaren om zodoende de lastenverzwaring voor burgers en bedrijven beperkt te houden.

Programma	Lokale belasting (in 1.000 euro)	I/S	2024	2025	2026	2027
F&O	1. Indexatie OZB	S	2.300	2.300	2.300	2.300
F&O	2. Precariobelasting (actualisatie)	S	30	30	30	30
F&O	3. Toeristenbelasting (actualisatie)	S	100	100	100	100
F&O	4. Vermakelijkhedenretributie	S	pm	pm	pm	pm
	Totaal lokale belastingen		**2.430**	**2.430**	**2.430**	**2.430**

Toelichting lokale belastingen

1. Indexatie OZB
Normaliter wordt de OZB elk jaar geïndexeerd op basis van de inflatie die voorzien wordt in het Centraal Economisch Plan. Voor 2024 zou dat een indexatie van 5,9% betekenen. In het coalitieakkoord is opgenomen dat de gemeente terughoudend om wil gaan met belastingverhogingen. Daarom wordt indexatie gebaseerd op een langjarig gemiddelde van de inflatiecorrectie. De OZB wordt daarom geïndexeerd op basis van een gemiddelde inflatie over de afgelopen 4 jaren, zijnde 4,3%.

2. Precariobelasting (actualisatie)
Op basis van een actuele inschatting van de inkomsten precariobelasting (obv grotere terrassen) is het reëel om 30.000 euro per jaar meer te ramen.

3. Toeristenbelasting (actualisatie)
Naar aanleiding van de rapportage van het GBTwente, is er contact geweest over prognose realisatie toeristenbelasting 2022. Het ingewikkelde is namelijk, dat na de verhoging van de tarieven we te maken hebben gehad met corona. Het effect van de verhoging hebben we dus niet in beeld. Het GBTwente geeft nu aan, dat deze beweegt richting de 700.000 euro. Dat is een ton meer dan begroot.

4. Vermakelijkhedenretributie

In verschillende gemeenten in Nederland wordt een vermakelijkhedenretributie geheven. Ook in Enschede overwegen we dot in te voeren. Richting de begroting gaan de mogelijkheden om vermakelijkhedenretributie te heffen voor evenementen onderzoeken. Daarbij brengen we in kaart de maatstaf van heffing, de potentiële opbrengst en de bijkomende kosten.

3.7. Structureel saldo

In het kader van het financieel toezicht op de gemeente door de provincie wordt gekeken naar een structureel sluitende begroting (het structureel saldo baten en lasten; ook wel de structurele exploitatieruimte). Dat houdt in dat de jaarlijks terugkerende lasten zijn gedekt door de jaarlijks terugkerende baten. Alle incidentele baten en lasten worden hierbij dan buiten beschouwing gelaten. Bij de begroting van 2023 was sprake van een structureel sluitend saldo. Ook voor 2024 en 2025 blijft het structureel saldo sluitend. Daarbij gaan we er vanuit dat alle lopende taakstellingen worden gerealiseerd en er ook jaarlijks sprake is van een positief resultaat in het sociaal domein van 3,5 miljoen euro (zogenoemde stelpost sociaal domein). Door de teruggang in de rijksuitkering is vanaf 2026 geen sprake meer van een positief structureel saldo. Mocht het Rijk niet overgaan tot reparatie op de uitname die ze hebben gedaan uit het gemeentefonds vraagt dit komende jaren om bijsturing.

Structureel saldo in miljoenen euro	2024	2025	2026	2027
Structureel saldo begroting 2023-2026	17,1	21,9	-6,7	
Structureel saldo huidig	13,7	19,2	-2,2	-9,0

3.8. Weerstandsvermogen

Hieronder is de ontwikkeling van de weerstandsratio te zien. Deze ratio kijkt of er voldoende reserves achter de hand zijn om incidentele tegenvallers op te vangen. Gemeentes lopen risico's bij realisatie van opgaven en doelen, ook financieel. De weerstandsratio zet deze financiële risico's (benodigde weerstandscapaciteit) af tegen de financiële buffers (beschikbare weerstandscapaciteit) die beschikbaar zijn om ze op te vangen.

Weerstandsratio ontwikkeling	2024	2025	2026	2027
Beschikbare weerstandscapaciteit (in miljoen euro)	82,5	83,7	69,4	44,2
Benodigde weerstandscapaciteit (in miljoen euro)	49,3	49,3	49,3	49,3
Weerstandsratio middelenkader 2024-2027	**1,67**	**1,70**	**1,41**	**0,90**

In de financiële verordening is opgenomen dat de gewenste weerstandsratio zich in een bandbreedte van 1,0 tot 1,4 moet bevinden. Dit is een concrete invulling van de risicohouding van de raad. Daarbij is het uitgangspunt dat er altijd voldoende weerstandsvermogen aangehouden wordt om een samenloop van (een deel van de) onderkende risico's op te vangen. En dat tegelijkertijd niet teveel reserves worden aangehouden die ingezet kunnen worden om maatschappelijke en financiële doelen te realiseren. Te zien is dat met het huidige middelenkader de weerstandsratio in 2027 onder de minimale norm van 1,0 uitkomt. Na 2027 zou de ratio in 2 jaar tijd tot 0 dalen gezien het structurele gat dat er in de begroting zit. Zoals eerder toegelicht wordt dit begrotingstekort veroorzaakt door een forse uitname van het kabinet uit het gemeentefonds. Het college vindt het niet opportuun om op dit moment hierop al bij te sturen. Allereerst omdat we een goede financiële uitgangspositie hebben waarbij reserves als remweg kunnen dienen om het begrotingsgat tot en met 2027 op te vangen. Maar vooral ook omdat we een actieve lobby voeren richting het kabinet voor reparatie van de rijksuitkering. Mocht het kabinet onverhoopt niet tot inkeer komen betekent dit wel dat we bij de volgende zomernota mogelijk andere afwegingen moeten maken.

Enkele opmerkingen bij de berekening van de weerstandsratio:

- De benodigde weerstandscapaciteit is gebaseerd op de risico-actualisatie die onlangs in het kader van de jaarrekening 2022 is gedaan.
- Doordat voor de post onvoorzien wordt voorgesteld deze te laten vervallen telt het bedrag van voorheen 2,0 miljoen euro niet meer mee als beschikbaar weerstandsvermogen. Op dit moment hebben we ook het risico van een tegenvaller in de rijksuitkering in het lopende jaar geschrapt. Richting de begroting gaan we herijken hoe we hiermee omgaan.
- Voorheen werd ook extracomptabel risico opgenomen van 5,0 miljoen euro voor financiële nadelen door Corona / Oekraïne. De afgelopen jaren gaven deze externe ontwikkelingen dermate veel onzekerheid dat we hiervoor een buffer in de algemene reserve wilden aanhouden om forse tegenvallers op te vangen. Inmiddels zijn de risico's rondom Corona / Oekraïne minder geworden en beter te overzien. Vandaar dat besloten is deze ophoging uit het risicobeeld te halen.
- Bij de bepaling van het beschikbare weerstandsvermogen is reeds rekening gehouden met een dotatie vanuit de algemene reserve aan de reserve transitiefonds IT om de cloud transitie de komende jaren uit te kunnen voeren. Het gaat om een uitname van 1,2 miljoen euro in 2024 en 1,46 miljoen euro in 2025.

3.9. Bezuinigingsmonitor

In het middelenkader, de doorrekening van het structureel saldo en de weerstandsratio gaan we ervanuit dat de eerder afgesproken taakstellingen en de stelpost sociaal domein worden ingevuld. In onderstaande tabellen zijn deze inzichtelijk gemaakt. Uit de 1e tussenrapportage van 2023 blijkt dat de stelpost sociaal domein en de taakstelling betaald parkeren FC Twente in 2023 vooralsnog niet gerealiseerd kunnen worden. Bij knelpunt 45 is ook reeds benoemd dat in 2024 de taakstelling clustering sportvelden voor 50% niet is te realiseren.

Taakstellingen (x 1.000 euro)	2024	2025	2026	2027
WMO: Ondersteuning huishouden	500	500	500	500
Sport: clustering sportvelden	117	200	200	200
Parkeren: betaald parkeren FC Twente	50	50	50	50
Totaal	**667**	**750**	**750**	**750**
Stelposten (x 1.000 euro)	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Stelpost sociaal domein	3.500	3.500	3.500	3.500

3.10. Investeringsagenda

Sinds enkele jaren kent Enschede een Strategische Investeringsagenda. Deze is bedoeld om in goede én in slechte tijden te blijven investeren in de stad. De agenda richt zich op projecten die sterk bijdragen aan de strategische opgaven en daarmee de lange termijn ontwikkeling van de stad. Het gaat om grote gebiedsontwikkelingen (geen individuele voorzieningen) waarmee integraal wordt gewerkt aan verbeteren van aantrekkelijkheid, inclusiviteit en duurzaamheid in de stad. De keuze voor de betreffende gebiedsontwikkelingen komt voort uit de omgevingsvisie. Met de investeringsagenda borgen we langjarig een stabiel investeringsniveau in de stad en kunnen we subsidiekansen voor de stad verzilveren.

Zoals elk jaar wordt de investeringsagenda in het voorjaar geactualiseerd. Afgelopen jaar heeft de raad vanuit de investeringsagenda aan 3 projecten financiering beschikbaar gesteld: Leuriks, Cromhoff 1e fase en MFSA Diekman. Deze projecten worden nu opgepakt en daarmee afgevoerd van de agenda. De investeringsagenda blijft zich richten op de overige eerder opgenomen projecten. Aanvullend zijn 2 nieuwe projecten toegevoegd: Horstmanpark en Warenhuis (openbare ruimte). Daarmee bestaat de agenda nu uit de volgende projecten:

1. Spoorzone centrumkwadraat 2e fase
2. MFSA Zuid
3. Kop Boulevard
4. DIA Twekkelerveld
5. DIA Zuid herstructurering
6. Esmarkeveld
7. Cromhoff 2e fase
8. Diekman topsport campus
9. Horstmanpark
10. Warenhuis (openbare ruimte)
11. Zwembad de Brug
12. Kennispark

In de actualisatie is ook meegenomen dat de raad het college mandaat geeft om binnen afgesproken kaders vroegtijdig grondaankopen te kunnen doen. Daardoor kan de gemeente meer sturing en regie pakken op de stedelijke ontwikkeling. Marktpartijen investeren niet in gebiedsontwikkelingen als zij geen haalbare businesscase hebben of risico's voor hen niet acceptabel zijn. Gevolg hiervan is dat marktpartijen alleen de "eenvoudige" locaties zelf ter hand nemen. Moeilijke plekken, bijvoorbeeld met versnipperd eigendom, blijven liggen. Ook het realiseren van een betaalbaar programma (sociale huur en betaalbare koop) wordt minder snel door ontwikkelaars opgepakt of alleen met woonproducten met weinig toekomstwaarde (kamerverhuur, kleine studio's). Met het verwervingskrediet kan de gemeente op deze locaties toch de gewenste ontwikkeling tot stand brengen.

De kaders rondom het verwervingskrediet borgen dat de risico's die aan grondverwerving verbonden zijn beheersbaar blijven. Zo mogen alleen verwervingen worden gedaan als:

- Het gaat om gronden bij projecten die zijn opgenomen in de investeringsagenda,
- Tot een maximum van 40 miljoen euro,
- Alleen als er in de investeringsagenda dekking is voor de rentelasten en afboekingen
- Alleen als de ratio weerstandsvermogen van het grondbedrijf boven de 1,0 blijft.
- Daarbij moet in de reserve grondbedrijf ook minimaal 30% van de marktwaarde (excl landbouwgronden) als weerstandsvermogen worden aangehouden.

Als hier niet aan voldaan wordt zal een evt aankoop separaat aan de raad voorgelegd worden zodat deze dan de afweging kan maken tussen grip/sturing houden op ontwikkelingen versus beheersen van de financiële risico's. Het college legt jaarlijks verantwoording af via het MPG.

3.11. Risico’s

In deze zomernota zijn een aantal risico's geconstateerd. Het zijn onderwerpen waarvan het op dit moment nog onzeker is of ze zich voor gaan doen. En als ze zich voor doen, wat dan de financiële impact is. In onderstaand overzicht is, op basis van de huidige kennis, een zo realistisch mogelijk beeld van de risico's geschetst.

Programma	Risico (in 1.000 euro)	I/S	2024	2025	2026	2027
V&S	1. Strategische doorkijk DCW	S	pm	pm	pm	pm
V&S	2. Implementatie kleinschalige woonvoorzieningen 3-milieus voorzieningen Jeugd	S	-	2.500	2.500	2.500
V&S	3. Taakstelling Rijkskorting Jeugdhulpmiddelen	S	-	5.835	5.835	5.835
V&S	4. Taakstelling Eigen Bijdrage Rijk - Wmo	S	pm	996	996	996
V&S	5. Loon- en prijsstijging Ondersteuning Lokaal (WMO) - Begeleiding, HO, Hulpmiddelen	S	pm	pm	pm	pm
V&S	6. Aanbesteding Huishoudelijke Ondersteuning - tarief miv 2024	S	pm	pm	pm	pm
V&S	7. Valpreventie - Wmo	S	106	157	157	166
V&S	8. Impact van aanbestedingen op bronsystemen	I	pm	pm	-	-
V&S	9. Bedrijfsvoering ROZ	S	pm	pm	pm	pm
V&S	10. Inflatiecompensatie gesubsidieerde instellingen	S	pm	pm	pm	pm
V&S	11. Wijkwijzers	S	pm	pm	pm	pm
V&S	12. Wet voor Geestelijke Gezondheidszorg (WvGGZ)	S	20	20	20	20
V&S	13. Aanpak armoede en schulden	S	577	577	577	577
V&S	14. Uitkomsten onderzoek reële prijs – Jeugd en Wmo	S	pm	pm	pm	pm
V&S	15. Inkoop Jeugdbescherming & Jeugdreclassering 2024	S	pm	pm	pm	pm
DWLW	16. Schadevergoeding tuinen n.a.v. sanering PFAS-vervuilde woonwijk Boekelo	I	600	500	pm	pm
F&O	17. Wet open overheid -verzoeken	S	pm	pm	pm	pm
F&O	18. BRIDGE: Materiele kosten (uitbesteding deel opruimen fysieke archiefachterstanden) en Bewerking archiefstukken Burgerzaken weg	I	800	400	200	0
F&O	19. Claims GR'en op invoering WOO	S	pm	pm	pm	pm
F&O	20. Camerabeelden	S	pm	pm	pm	pm
F&O	21. Grote kwetsbaarheid applicaties P&C (Coda, Tim, Daf, Kofax, Cognos, koppelingen)	S	pm	pm	pm	pm
	Totaal alle risico’s		**2.103**	**10.985**	**10.285**	**10.094**

Toelichting risico’s

1. Strategische doorkijk DCW

De samenstelling en de doelgroep wijzigen. De groepen beschut, deta, deta plus, beschut werken, rvu stromen langzaam uit. De groep nieuw beschut neemt toe. Indien de toename van nieuwe doelgroepen achterblijft bij de uitstroom en/of de (rijks)dekking voor deze nieuwe doelgroepen ontoereikend is, kan dit leiden tot onvoldoende financiële dekking van de voorzieningen van de DCW.

2. Implementatie kleinschalige woonvoorzieningen 3-milieus voorzieningen Jeugd
Vanuit de landelijke (verplichte) lijn om bestaande 3-milieusvoorzieningen
om te bouwen naar kleinschalige woonvoorzieningen ontstaat een forse tariefstijging. Deze tariefstijging kan alleen worden opgevangen als er minder kinderen verwezen worden naar deze kleinschalige woonvoorzieningen. Als dit niet lukt ontstaat een maximaal extra nadeel van 2,5 miljoen euro.

3. Taakstelling Rijkskorting Jeugdhulpmiddelen
In het regeerakkoord is een rijkskorting opgenomen op de Jeugdhulpbudgetten. Het Rijk staat "garant" voor deze korting maar het is zeer onzeker dat deze korting ook daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden. Voor 2024 is deze inmiddels vervallen, voor 2025 en verder gaat het om structureel ruim 500 miljoen euro landelijk.

4. Taakstelling Eigen Bijdrage Rijk – Wmo
In het Coalitieakkoord is opgenomen dat dit kabinet werkt aan een aanpassing van de eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp in de Wmo. De komende periode wordt deze maatregel met cliënten, gemeenten en het Centraal Administratie Kantoor (CAK) uitgewerkt. De maatregel vraagt een wetswijziging en vergt een aanzienlijke implementatietijd waardoor de beoogde datum van inwerkingtreding op 1 januari 2025 is gesteld. De aanpassing dient vanaf 2025 te leiden tot een taakstellende besparing van 95 miljoen euro. De algemene uitkering wordt vanaf 2025 met dit bedrag verlaagd. Voor Enschede is dit een verlaging van het budget met 996.427 euro vanaf 2025.

5. Loon- en prijsstijging Ondersteuning Lokaal (WMO) - Begeleiding, HO, Hulpmiddelen
Als werkelijke indexatie voor 2024 de reguliere loon- en prijscompensatie overstijgt kan dit niet vanuit bestaande budgetten worden opgevangen.

6. Aanbesteding Huishoudelijke Ondersteuning - tarief miv 2024
De aanbesteding voor huishoudelijke ondersteuning kan tov de doorgevoerde wijzigingen in 2023 leiden tot een aanvullende tariefstijging. Als deze tariefstijging hoger ligt dan de reguliere gemeentelijke indexering op de budgetten kan dit tot een mogelijk knelpunt leiden.

7. Valpreventie – Wmo
Het kabinet heeft valpreventie, als kostenbesparende preventiemaatregel, in het Coalitieakkoord opgenomen. Valpreventie draagt bij aan gezond ouder worden en leidt tot netto besparingen in de domeinen Zvw en Wlz. Er dient geïnvesteerd te worden in het opschalen van beweegprogramma’s, het uitvoeren van de multifactoriële interventie en de organisatie van opsporing en screening. De maatregelen die nodig zijn voor implementatie worden komende periode met alle relevante stakeholders, zo ook de gemeenten, uitgewerkt. Dit leidt vanaf 2023 tot een taakstellende besparing in het gemeentefonds: 10 miljoen euro in 2023, oplopend naar 16,667 miljoen euro structureel vanaf 2027. Voor Enschede is dit een taakstelling die oploopt van 105.000 euro in 2023 naar 166.000 euro in 2026.

8. Impact van aanbestedingen op bronsystemen
Zowel de aanbesteding Wmo-OH en Jeugd&Wmo-BG kunnen leiden tot wijzigingen in werkprocessen en/of registratievereisten. Dat kan leiden tot incidentele impact op bronsystemen.

9. Bedrijfsvoering ROZ
Bij veel gemeenten zien we een teruglopende omzet. Hetgeen wat ROZ tekort komt door deze teruglopende omzet wordt opgevangen door gemeente Hengelo en Enschede. Risico op hogere bijdrage Enschede.

10. Inflatiecompensatie gesubsidieerde instellingen
De gesubsidieerde instellingen hebben te maken met hogere kosten door de sterke stijging van lonen en prijzen, waaronder de kosten voor energie. De gemeentelijke systematiek voor loon- en prijscompensatie sluit hier niet volledig bij aan omdat de percentages waarmee de subsidies geïndexeerd worden achterloopt op de werkelijke kostenontwikkelingen. Dit kan ertoe leiden dat gesubsidieerde instellingen in de financiële problemen komen en aankloppen bij de gemeente.

11. Wijkwijzers
De meerkosten van de wijkwijzer kunnen niet worden inverdiend. De ervaringen leren dat we meer inwoners bereiken die vragen hebben en een oplossing zoeken. We zien niet dat elders de vraag afneemt.

12. Wet voor Geestelijke Gezondheidszorg (WvGGZ)
Het aantal zogenoemde E33/E14 meldingen bij de politie (meldingen van overlast door (een) perso(o)n(en) met verward gedrag) is de laatste jaren toegenomen. De meeste van deze meldingen horen niet bij de politie thuis (meestal gaat het om een zorgprobleem zoals psychoses, dementie, verslaving e.d.), maar het kost wel veel tijd. Tijd die de politie vervolgens niet kan inzetten bij veiligheidsproblemen.
Landelijk is door de VNG in samenspraak met het ministerie van Justitie en Veiligheid en politie geïnitieerd dat de E33/E14 politiemeldingen gemeld kunnen worden bij het regionale meldpunt niet acuut. In Twente is GGD Twente de uitvoerder hiervan met het meldpunt zorgwekkend gedrag. In 2020 is dit meldpunt zorgwekkend gedrag gestart, voor niet acute meldingen.

13. Aanpak armoede en schulden
In de meicirculaire 2023 zijn alleen voor dit jaar extra middelen opgenomen voor ‘Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en Schulden’ (577.000 euro). Het Rijk heeft deze middelen al wel structureel in de meerjarenbegroting opgenomen. Het is echter nog niet duidelijk wanneer deze middelen structureel worden vrijgegeven. We achten de kans zeer klein dat deze middelen voor 2024 e.v. niet worden vrijgegeven, gezien het Rijk de middelen al heeft gereserveerd. In het college is besloten om deze middelen voor 2024 e.v. wel te begroten en daarmee het structurele knelpunt van de Stadsbank (550.000 euro) te dekken. . Zie knelpunt nummer 48 en meevaller nummer 8.

14.Uitkomsten onderzoek reële prijs – Jeugd en Wmo
Bij de verlenging van de lopende regionale inkoopcontracten (Jeugdhulp en Wmo-begeleiding) heeft geen toetsing plaatsgevonden op de uitgangspunten die hieraan ten grondslag liggen (met name op tarieven). Juridisch is dit niet correct en na melding van meerdere (grote) zorgaanbieders is besloten tot het uitvoeren van een onderzoek of de tarieven reëel zijn. Mocht blijken dat dit niet het geval is dan zullen de tarieven met terugwerkende kracht (vanaf 1-1-2023) bijgesteld moeten worden

15. Inkoop Jeugdbescherming & Jeugdreclassering 2024
Voor de Jeugdbescherming en Jeugdreclassering is in 2023 voor 1 jaar een contract afgesloten. Vanwege de toenemende druk op deze organisaties en de noodzakelijke verlaging van de caseload van jeugdbeschermers zijn diverse landelijke onderzoeken uitgevoerd. Deze onderzoeken worden betrokken bij de contractering voor 2024 en verder, dat kan leiden tot extra tariefstijging boven het niveau van de reguliere gemeentelijke prijsindexatie.

16. Schadevergoeding tuinen n.a.v. sanering PFAS-vervuilde woonwijk Boekelo
In de Boekelose woonwijk de Stoomblekerij is vorig jaar ernstige pfas-vervuiling vastgesteld. 370 particuliere tuinen worden onderzocht en dienen bij een te hoog gehalte PFAS gesaneerd te worden op grond van onze wettelijke taken en in verband met gevaar voor de volksgezondheid. Deze saneringen brengen schade met zich mee waarvoor de eigenaar o.g.v. het Burgelijk Wetboek schadeloos gesteld moet worden. Het genoemde bedrag is een inschatting waarbij uitgegaan wordt dat 40% van de 370 tuinen gesaneerd moeten worden en een gemiddelde schade van 7.500 euro per tuin. We zitten nu nog in de onderzoeks-/meetfase dus niet alle resultaten zijn bekend. De definitieve lasten kunnen daardoor hoger of lager zijn. We verwachten het merendeel al in 2023/2024 te kunnen saneren, maar dit zal uitlopen naar 2025. Dit jaar proberen we hier SPUK gelden voor te verkrijgen.

17. Wet open overheid -verzoeken
De wet openbaarheid van bestuur is overgegaan in de nieuwe wet open overheid (WOO). Binnen de afdeling subsidies, contracten en toezicht komen er veel aanvragen ten behoeve van toezicht. Dit vraagt veel capaciteit vanuit de afdeling en vanuit juridische zaken. Ook vindt gemeentebreed de implementatie van de wet plaats, wat de nodige tijd vraagt voor de afdeling. Dit gaat ten koste van de onderzoeken die de toezichthouders kunnen houden.

18. BRIDGE: Materiele kosten (uitbesteding deel opruimen fysieke archiefachterstanden) en Bewerking archiefstukken Burgerzaken weg
Als knelpunt is in het middelenkader opgenomen het inrichten van een lijnorganisatie voor informatiebeheer. Met als doel om de informatie al in het proces goed te archiveren cf wet- en regelgeving. Daarbij is ook aangegeven dat momenteel achterstand is ontstaan in archivering en deze momenteel wordt weggewerkt. Hiervoor worden kosten gemaakt die nu nog niet exact in te schatten zijn. Vanwege de wet- en regelgeving en het aangescherpte regime van de archiefinspectie is het geen optie om dit niet te doen. Mogelijk lopen de kosten dusdanig op dat deze niet op te vangen zijn in de reguliere beschikbare budgetten.

19. Claims GR'en op invoering WOO
Gemeenschappelijke Regelingen kunnen tot 31 maart een verzoek indienen betreffende het declareren van hun implementatiekosten in het kader van de Wet open overheid voor het jaar 2024 en verder. De vergoeding van deze kosten vallen niet binnen de scope van het programma WOO en dienen uit een ander budget te worden gefinancierd.

20. Camerabeelden
Voor het live uitkijken van de camerabeelden in de binnensteden van Enschede, Almelo en Hengelo heeft de Veiligheidsregio Twente een contract met een beveiligingsbedrijf. Het huidige contract loopt op 31 maart 2024 af en daarom is het moment gekomen om kritisch te kijken naar deze constructie. De politie heeft aangegeven de voorkeur te hebben voor BOA gecertificeerde observanten die de camerabeelden uitkijken. BOA’s zijn opsporingsambtenaren en daardoor zijn er meer mogelijkheden m.b.t. informatiedeling. Dit maakt het cameratoezicht effectiever. Daarom gaan we de komende periode verkennen wat de mogelijkheden zijn om de camera observanten binnen de BOA organisatie van Enschede onder te brengen en het uitkijken te organiseren voor Enschede, Hengelo en Almelo. Dit kan financiële risico’s met zich meebrengen.

21. Grote kwetsbaarheid applicaties P&C (Coda, Tim, Daf, Kofax, Cognos, koppelingen)
Het applicatielandschap voor de P&C-functie is kwetsbaar. Bij uitvallen of verstoorde dienstverlening zal de stuur- en verantwoordingsinformatie onder druk komen. Daarmee zullen er fors meer middelen moeten worden ingezet om (het minimale) te kunnen blijven voorzien voor bestuur, externe verantwoording en management.

Bijlage 1: Toelichting onderwerpen niet meegenomen

Onderstaand een overzicht van beleidswensen die op dit moment niet meegenomen zijn. Gezien de stand van het middelenkader is hier op dit moment geen financiële ruimte voor.

Programma	Beleidswensen niet opgenomen (in 1.000 euro)	I/S	2024	2025	2026	2027
V&S	1. Taakstelling nieuw beschut	S	pm	pm	pm	pm
V&S	2. Aandacht en participatie	S	-260	-260	-260	-260
V&S	3. Realiseren van sporthal bij vd Waalslaan met HBC	I		-2.000		
V&S	4. Aansluiten bij ontwikkelingen om samen1Twente structureel onderdeel te laten zijn bij eenzaamheidsbestrijding	S			-100	-100
V&S	5. Multifunctionele Sportaccommodatie: clustering sportparken	I	-200			
V&S	6. Jongeren werk terug op school / impuls jongeren -en welzijnswerk					pm
V&S	7. Samenlevingsgericht werken: ideeënmakelaar	S	-150	-150	-150	-150
V&S	8. Doorgaan beleid rondkomen met je inkomen (jaarlijkse evaluatie)	S	270	pm	pm	pm
DWLW	9. Het Warenhuis	I/S	pm	pm	pm	pm
DWLW	10. Cultuurhistorie	S	-100	-100	-100	-100
DWLW	11. Verhogen van het onderhoudsniveau	S	pm	pm	pm	pm
DWLW	12. Visie op begraafplaatsen / gedenkparken (betaalbaar begraven, eeuwige grafrust)	I		pm	pm	pm
DWLW	13. Stimuleren gebruik openbaar vervoer	S	pm	pm	pm	pm
DWLW	14. BVTH beleid	S		pm	pm	pm
DWLW	15. Openbare verlichting - vervanging traditionele lampen door LED-lampen	S	-50	-50	-50	-50
DWLW	16. Verkeersveiligheid (plusscenario)	I	-2.273	-2.273	-2.273	
DWLW	17. Fietsdiefstal: Personeel De Graaff en Wilminkplein	S	-375	-375	-375	-375
DWLW	18. Fietsdiefstal: Bijdrage aan evenementenstalling	S	-80	-20	-20	-20
DWLW	19. Fietsdiefstal: Invoeren fietsregistratie voor parkeren	I	-50			
DWLW	20. Fietsdiefstal: Cameratoezicht Van Heek	I	-75			
DWLW	21. Met inkomsten uit Toeristenbelasting verbeteren kwaliteit recreatie en toerisme	S	-100	-125	-150	-175
DWLW	22. Nota dierenwelzijn	S	pm	pm	pm	pm
DWLW	23. Circulair Ondernemen	S	-50	-50	-50	-50
DWLW	24. Uitvoeren aanbevelingen vanuit Beleidskader Circulaire Economie	I	-75	-75		
DWLW	25. Ecologisch bermbeheer landelijk gebied	S		-150	-150	-150
S&B	26. Doorontwikkeling Webteam naar Onlineteam	S	-250	-250	-250	-250
S&B	27. Verkiezingen verhoging vergoeding medewerkers stembureau en locatiekosten	S	-59	-59	-59	-59
S&B	28. Verstevigen bestuurlijke samenwerking, netwerken en lobby	S	pm	pm	pm	pm

Programma	Beleidswensen niet opgenomen (in 1.000 euro)	I/S	2024	2025	2026	2027
F&O	29. BRIDGE: Aanschaf slimme software tbv opruimen digitale archiefachterstanden (materieel)	I	pm			
F&O	30. Vitaliteitscoach	S	-40	-40	-40	-40
F&O	31. Software HR	S	-20	-20	-20	-20
F&O	32. Twentse Kracht	S	-30	-30	-30	-30
F&O	33. Dataspecialist/-projectmedewerker P&C-functie gemeente	S	-85	-85	-85	-85
F&O	34. Extra capaciteit vrijmaken doorontwikkeling P&C	S	-150	-150	-150	-150
	Totaal overige beleidswensen		**-4.425**	**-6.262**	**-4.312**	**-2.064**

Toelichting beleidswensen niet meegenomen

1. Taakstelling nieuw beschut
Voor de medewerkers Nieuw-Beschut (opvolging vd SW) gaat de gemeente bij realisatie uit van (een maximum van) de rijkstaakstelling voor Enschede. We krijgen alleen voor deze taakstelling financiële middelen. Verwachting is dat we in 2024 reeds halverwege 2024 de taakstelling realiseren en we dan geen instroom meer kunnen bieden aan kandidaten. Tevens is het financieringsmodel voor Nieuw-Beschut anders dan voor de SW en zijn er ontwikkelingen binnen de CAO's SW en 'Aan de slag'(NB); dit heeft op de lange termijn consequenties voor de exploitatie van de SW/NB en het Sociaal Ontwikkelbedrijf DCW. Voor de mogelijke knelpunten die gaan ontstaan wordt een voorstel uitgewerkt.

2. Aandacht en participatie
Door de invoering van de ketenaanpak bij Werk en Inkomen komen alle klanten (uitkeringsgerechtigden, jongeren, statushouders) in de caseload van een consulent (werkzoekendebegeleider, jongerencoach, adviseur werkgeversdienstverlening RAP-consulent of regiefunctionaris). We zien dat de mensen die in de caseloads zitten meer problemen hebben en daardoor intensievere aandacht en inzet nodig hebben. Deze twee ontwikkelingen leiden er toe dat caseloads ' vollopen' en we dus niet iedereen de aandacht kunnen geven die nodig is. De formatie is uitgebreid tot wat de maximale financiële ruimte is. Toch komen we dan nog 3 fte tekort om te zorgen dat alle klanten in de caseload van een consulent komen. Geen capaciteit erbij betekent dat voor bepaalde (nader te specificeren) klantgroepen de dienstverlening beperkt moet worden.

3. Realiseren van sporthal bij vd Waalslaan met HBC
Bij het Bonhoeffer College aan de van der Waalslaan worden in het kader van het Integraal Huisvestingsplan vier nieuwe gymzalen (1 extra dan dat er nu ligt) gebouwd voor het geven van gymlessen aan 1.600 leerlingen. Daarnaast hebben ook Innova en t Wooldrik behoefte hebben aan meer gymruimte. Gymzalen worden na schooltijd slecht gebruikt door sportverenigingen vanwege de (te) kleine afmetingen. Zowel Sportaal als diverse binnensportverenigingen geven aan dat er een tekort is aan binnensportruimte. Mede daarom is opdracht gegeven aan Mulier-instituut om onderzoek te doen naar de vraag- en aanbod van binnen- en buitensport accommodaties. Dit heeft geleid tot het rapport Ruimte voor georganiseerde sport in Enschede. Dit rapport is een van de onderleggers voor de nieuwe sportnota waar integraal accommodatiebeleid onderdeel van is. We gaan daarover eerst met de raad in gesprek. Wij hebben Bonhoeffer dit laten weten.

4. Aansluiten bij ontwikkelingen om samen1Twente structureel onderdeel te laten zijn bij eenzaamheidsbestrijding
De incidenteel in de begroting 2023 opgenomen middelen zijn hoofdzakelijk bedoeld voor het versterken en verder uitbouwen van de actiecoalitie Samen1Enschede voor eenzaamheidsbestrijding en voor initiatieven uit de stad. Om het voortbestaan van de actiecoalitie te borgen en de ruimte te behouden voor initiatieven uit de stad in 2024 is vanaf 2024 structureel budget nodig. Vanuit de specifieke uitkering Gala ontvangen we voor 2024 100.000 euro en voor 2025 80.000 euro. Daarna worden geen middelen vanuit de Spuk verwacht. De middelen vanuit de Spuk zetten we in voor de actiecoalitie Samen1Enschede tegen eenzaamheid.

5. Multifunctionele Sportaccommodatie: clustering sportparken
De gemeente is al enige jaren bezig met de clusteringsopgave van Sportparken, enerzijds om een besparing van 200.000 euro te realiseren door sportparken af te stoten, anderzijds om toe te werken naar toekomstbestendige sportaccommodaties die zo efficiënt mogelijk gebruikt worden. Het proces van de clustering is voorlopig nog niet afgerond. Begin 2024 moeten er 3 haalbaarheidsonderzoeken gereed zijn naar de realisatie van toekomstbestendige accommodaties op 3 locaties in Enschede (in Zuid, Glanerbrug, Scheurserve) waar clubs gaan landen die op de af te stoten sportparken zitten. De investeringen in de multifunctionele accommodaties worden betrokken bij de stedelijke investeringsagenda.

6. Jongeren werk terug op school / impuls jongeren -en welzijnswerk
Het speelveld van het welzijnswerk is breder dan het wijkwelzijn. De komende jaren gaan we veel meer opdrachten in het welzijnsveld vernieuwen. Dit gebeurt gefaseerd. We starten met de vernieuwing van de opdracht wijkwelzijn. We kiezen hiervoor omdat de contractperiode afloopt: vanaf 2024 is een nieuwe opdracht nodig. De nieuwe opdracht van het wijkwelzijn past binnen het gemeentelijk beleid en de opdracht kan daarom onder mandaat van het college worden uitgevoerd. We willen investeren in de sociale basis. We weten dus op voorhand dat we extra middelen nodig hebben. Deze middelen zijn voor de jaren 2024 en 2025 in zijn geheel te vinden in de ‘Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023–2026’ (SPUK-gala middelen), onderdeel ‘versterken sociale basis’. In 2026 dekken we vooralsnog een bedrag van 91.000 euro vanuit het product algemene maatschappelijke voorzieningen. Deze kosten zijn op voorhand niet begroot, mocht het nodig zijn dan wordt in het jaar 2025 een voorstel voor bijsturing aan het college voorgelegd om binnen het totaalbudget van dit product te blijven. Voor 2027 en verder zal een nieuwe afweging plaatsvinden over de benodigde middelen voor wijkwelzijn en is er nu geen extra bedrag opgenomen.

7. Samenlevingsgericht werken: ideeënmakelaar
De ideeënmakelaar is tussenpersoon tussen de gemeente en inwoners. De makelaar zet zich in voor inwoners met een idee of initiatief. Hij/zij denkt mee, zorgt voor draagvlak, organiseert hulp, middelen, kent het netwerk. Ook draagt de makelaar bij aan de cultuurverandering van ‘Open Enschede’. De makelaar zet zich in voor meer aansluiting en verbinding met de leefwereld van de inwoner en helpt ambtenaren om zich makkelijker te verplaatsen in inwoners.

8. Doorgaan beleid rondkomen met je inkomen
Uitvoering van het beleid van Rondkomen met je Inkomen gebeurt tot 2024 grotendeels binnen het huidige budget dat bestaat uit zowel de basisactiviteiten (11,8 miljoen euro) als nieuw beleid (550.000 euro tot 2024). Opgemerkt zij, dat genoemde bedragen exclusief het budget voor het kindpakket zijn. Het budget hiervoor is separaat genoemd bij een ander onderdeel uit het coalitieakkoord. Daarnaast is er nog een aantal extra activiteiten ingezet

waarvoor middelen beschikbaar waren tot en met 2022. (Budget voor extra verstrekkingen/giften bij DPE/Formulierenbrigade (50.000 euro), Jongerenperspectieffonds (85.000 euro) en incidentele subsidie Meubeldepot (50.000 euro). Voor 2023 loopt de dekking hiervan mee in de Tussenrapportage. Daarnaast is er o.b.v. de ervaring met het Jongerenperspectieffonds de wens de pilot uit te breiden naar een stadsdeelketen bij Werk en Inkomen (85.000 euro). 2 van de hiervoor genoemde extra activiteiten zijn als prioriteit in de Zomernota meegenomen (jongerenperspectieffonds en pilot in een stadsdeelketen). Er loopt een Kwiz onderzoek (armoedemonitor) om cijfers van het armoedebeleid te actualiseren. Op basis hiervan wordt eind 2024 een evaluatie van het brede Armoedebeleid opgeleverd waarmee integrale keuzes kunnen worden gemaakt over doorgaan, uitbreiden of stoppen van activiteiten en de daarbij horende financiële consequenties.

9. Het Warenhuis
Met het programma Impulsaanpak winkelgebieden wil de Rijksoverheid stimuleren dat gemeenten binnenstedelijke winkelgebieden omvormen tot toekomstbestendige gebieden met een stevige sociale en economische basis. Binnen dit programma wordt subsidie aangevraagd voor het project ‘Stadsblok Korte Hengelosestraat’. Dit omvat de ontwikkeling van het gebied rondom de Korte Hengelosestraat, Brammelerstraat en het station. Onderdeel van deze aanvraag is de transformatie van het oude V&D pand naar een cultureel Warenhuis waar Concordia, Sonnevack en het ROC een plek krijgen. Voor het verkrijgen van deze subsidie is cofinanciering vanuit de gemeente een voorwaarde. Dit bedrag is bestemd voor de incidentele investeringen voor de verbouwing van het oude V&D pand. Naast de incidentele investeringen wordt ook in beeld gebracht wat de structurele effecten zijn op de exploitatie van de culturele instellingen en de panden die nu gebruikt worden.

Met het beschikbaar stellen van deze middelen kan de subsidie worden aangevraagd. Mocht het Rijk een positief besluit nemen is er ruimte om binnen zeven jaar deze ontwikkeling te realiseren. Indien naast de incidentele middelen, structurele dekking voor de culturele instelling noodzakelijk blijkt voor de transformatie van het Warenhuis, dan wordt dit in een separaat voorstel in de eerste helft van 2024 aan uw raad voorgelegd.
Het college ziet het belang van deze ontwikkeling voor de stad. Op dit moment is er gezien het saldo van de begroting geen financiële ruimte om deze al mee te nemen. Richting de begroting onderzoeken we of er alsnog dekking voor deze ontwikkeling mogelijk is.

10. Cultuurhistorie
Deze periode wordt de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHWK) van Enschede geactualiseerd. Naar verwachting wordt deze het eerste kwartaal van 2024 vastgesteld. In de voorbereiding van de actualisatie zien we scherper dan ooit dat Enschede rijk is aan waardevol erfgoed en dat dit bijdraagt aan de aantrekkingskracht van onze stad. Met de CHWK krijgt cultuurhistorie een noodzakelijke basis ten behoeve van afwegingen over toekomstige ruimtelijke en beleidsmatige ontwikkelingen en maken we erfgoedinformatie breed publiek toegankelijk. Dit geheel van inspanningen doet ook recht aan de motie van de gemeenteraad uit 2018 gericht op bescherming van ons erfgoed.
Tegelijkertijd legt het proces waarin de CHWK tot stand komt bloot dat we binnen de huidige financiële kaders ook veel nog niet kunnen doen. Onderzoek op gebiedsniveau blijft veelal op hoofdlijnen. Daarnaast ontbreekt de ruimte om de jongste Enschedese wijken te onderzoeken. Voor het binnensingelgebied, buitengebied en de dorpen worden alleen panden geïnventariseerd tot 1990. In de naoorlogse wijken worden alleen de zogeheten identiteitsdragers geïnventariseerd. Anders gezegd: in de inventarisatie blijft nog steeds veel buiten beeld, met als gevolg dat waardevol erfgoed over het hoofd kan worden gezien. Verder wordt meer en meer duidelijk dat er nog veel achterstallig onderhoud is. Zo zijn er veel panden waarvan is geconstateerd dat ze bescherming nodig hebben zonder dat dit al is

geregeld. Tot slot moeten we een toegankelijke digitale registratie van erfgoed ontwikkelen. Capaciteit en budget zijn voor een volledige bescherming van ons erfgoed de belemmerende factoren. Voorgesteld wordt om hiervoor gedurende een intensiveringsperiode van 4 jaar 100.000 euro per jaar in de begroting op te nemen. Met voorrang starten we dan met het vastleggen van de bescherming van panden die in het kader van cultuurhistorisch onderzoek in de binnenstad, Twekkelerveld, Universiteit Twente en kerkenvisie Enschede zijn onderzocht. In verband met de scherpe keuzes die gemaakt moeten worden stelt het college voor hier nu niet op te intensiveren. Dit betekent dat we een beperkt aantal onderzoeken blijven doen conform de huidige situatie, maar geen brede aanpak van bescherming in grotere gebieden in de stad gaan oppakken.

11. Verhogen van het onderhoudsniveau
Afhankelijk van uitwerking/ ambitie in de komende jaren hebben we nog structurele middelen nodig om de onderhoudsniveaus te verhogen. In verband met de scherpe keuzes die gemaakt moeten worden stelt het college voor hier nu niet op te intensiveren. Dit betekent dat we de huidige onderhoudsniveaus in stand houden.

12. Visie op begraafplaatsen / gedenkparken (betaalbaar begraven, eeuwige grafrust)
In afwachting van visie.

13. Stimuleren gebruik openbaar vervoer
Samen met provincie ,OV-oost en de nieuwe vervoerder onderzoeken we mogelijkheden om het OV betaalbaarder te krijgen voor minima en families. In verband met de scherpe keuzes die gemaakt moeten worden stelt het college voor hier nu geen middelen voor vrij te maken.

14. BVTH beleid
Er komen veel ontwikkelingen op de gemeente af die van invloed zijn op de uitvoering van de BVTH-taken, waaronder het bouw- en woningtoezicht. Denk hierbij aan de komst van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, maar ook aan de Enschedese opgaves op het gebied van energie, landelijk gebied, ondermijning, versnellingsopgave om meer (flex-)woningen te bouwen en klimaat. Als gemeente hebben we een zorgplicht in het veiligstellen van de basiskwaliteit van onze gebouwenvoorraad. Dit vraagt om een verschuiving van taken en een andere rol waarbij dienstverlening centraal staat. Door stadsdeelgericht te gaan werken kunnen we beter anticiperen en inzetten op de specifieke problemen/ontwikkelingen die daar spelen. We verwachten dat hiermee het aantal klachten/meldingen afneemt, waarvoor we in 2023 incidentele middelen beschikbaar hebben gekregen. Kortom deze ontwikkelingen leiden tot een verschuiving van het takenpakket en een andere manier van werken. Momenteel zijn we bezig met het doorontwikkelen van het BVTH-beleid uit 2018. In het toekomstige BVTH-beleid willen we ons niet alleen richten op veiligheid, maar ook op speerpunten als duurzaamheid en gezondheid. De eventuele consequenties voor de inzet, de benodigde capaciteit en de andere manier van werken zijn nog niet in beeld. Mogelijk dat in de Zomernota 2024 extra middelen worden gevraagd.

15. Openbare verlichting - vervanging traditionele lampen door LED-lampen
In verband met duurzaamheid en energiekostenbesparing de wens om huidige traditionele lampen te vervangen door LED-lampen. Het gaat om vroegtijdige vervanging van lampen in conventionele armatuur, waarbij de armatuur binnen 10 jaar nog niet is afgeschreven en nog niet aan vervanging toe is. De terugverdientijd van de ledlamp is namelijk 9 jaar. In de beantwoording van vragen over bezuinigingsmogelijkheden energiekosten openbare verlichting in de actualiteitenraad van 3-10-2022 is dit in de memo aan de raad aangegeven dat we dit als beleidswens zouden opgeven in de zomernota 2023, aangezien voor deze vroegtijdige vervanging geen middelen beschikbaar zijn. In verband met de scherpe keuzes die gemaakt moeten worden, worden hier nu geen middelen voor vrijgemaakt.

16. Verkeersveiligheid (plusscenario)
In lijn met het verkeersveiligheidsplan willen we verkeersveiligheid in Enschede verbeteren. Omdat het aantal ongevallen toeneemt lijkt het huidige beleid en maatregelen onvoldoende te zijn. Met het plusscenario zetten wij naast de maatregelen uit het ambitiescenario extra in op:
- De verkeerssituatie rond alle basis- en middelbare scholen proactief herinrichten;
- We gaan proactief maatregelen (3x400.000 euro) uit de verschillende wijkverkeersplannen realiseren (nu liften verkeersmaatregelen uitsluitend mee met beheer en onderhoud)

17. Fietsdiefstal: Personeel De Graaff en Wilminkplein
Fietsendiefstal is een groeiend probleem in de binnenstad. Om dit terug te dringen willen we het toezichthoudend personeel terugbrengen in de fietsenstallingen De Graaff en Wilminkplein. Dit budget is dan kaderstellend voor de personele bezetting. In verband met de scherpe keuzes die moeten worden gemaakt, worden hier geen middelen voor vrijgemaakt wat betekent dat we de huidige situatie van bewaakt maar onbemande stalling continueren.

18. Fietsdiefstal: Bijdrage aan evenementenstalling
Om fietsendiefstal bij grote evenementen terug te dringen willen we een evenementenstalling aanschaffen en deze inzetten bij evenementen. Doordat men hierdoor de fiets met kettingslot kan vastleggen aan deze tijdelijke stalling zal fietsendiefstal kunnen worden teruggedrongen.

19. Fietsdiefstal: Invoeren fietsregistratie voor parkeren
Fietsendiefstal is een groeiend probleem. Samen met lokale fietsenwinkels willen we investeren in een fietsregistratiesysteem. Door middel van een financiele bijdrage aan onze inwoners kunnen mensen een tag aan hun fiets laten bevestigen die bij diefstal de fiets kan traceren. We kiezen ervoor nu niet in te zetten op het invoeren van fietsregistratie.

20. Fietsdiefstal: Cameratoezicht Van Heek
Fietsendiefstal is een groeiend probleem in de binnenstad. In lijn met de fietsvisie willen we dit terugdringen door camera's te plaatsen bij de Van Heek stalling.

21. Met inkomsten uit Toeristenbelasting verbeteren kwaliteit recreatie en toerisme
In mei 2022 is de agenda VTE vastgesteld. In die agenda zijn 3 varianten voorgesteld, namelijk het 0-scenario (geen middelen voor VTE), basis (structureel 250.000 euro) en plus (250.000 euro + meerdere boven begrote inkomsten toeristenbelasting. Met deze middelen kan o.a. geïnvesteerd worden in de routenetwerken (wandelen, fietsen) en het versterken van het recreatief- en toeristisch aanbod om extra doelgroepen (o.a. inzichtzoeker en avontuurzoeker) naar de stad te trekken. In de agenda VTE worden 10 actiepunten voorgesteld om aan te werken. Voor overnachtingen van toeristen heffen wij toeristenbelasting. De inkomsten uit deze belasting gaan naar de algemene middelen. Deze middelen worden meerjarig begroot. We verwachten een groei aan toeristen, enerzijds door de algemene groeitrend en anderzijds door uitvoering te geven aan de agenda VTE. Wij stellen voor om een deel van de toeristenbelasting, namelijk het deel dat meer is dan begroot, via een bestemmingsreserve te storten zodat dit in de sector geïnvesteerd kan worden. Er wordt dan structureel geen beslag gelegd op het middelenkader.

22. Nota dierenwelzijn
Verkenning naar nota dierenwelzijn in Enschede loopt nog. Afhankelijk van de uitkomst en het ambitieniveau zijn er (structurele) middelen nodig.

23. Circulair Ondernemen
In het genoemd B&W-besluit is gekozen voor inzet van 0,75 fte met 50.000 euro ondersteuning voor de uitvoering van onderliggende beleidsnotitie bij het besluit. Vanuit de

reserve Duurzaamheid is toen voor één jaar (2022) financiering geregeld en voor vervolgfinanciering dit in te brengen in de Zomernota.

24. Uitvoeren aanbevelingen vanuit Beleidskader Circulaire Economie
De benodigde middelen (1 fte met 75.000 euro ondersteuning) voor het uitvoeren van de aanbevelingen hebben betrekking op de interne ontwikkeling van eigen gemeentelijke "bedrijfsprocessen" bij cluster ROB (coördinatie en werkgroep voor circulaire economie).

25. Ecologisch bermbeheer landelijk gebied
Invoering ecologisch bermbeheer in het Landelijk Gebied als onderdeel van ons wegbeheer. Waarbij we overgaan op maaien en afvoeren van het maaisel om kruiden meer kans te geven. Dit kost meer dan het alleen maaien van de bermen, zoals we dat nu doen. Waarmee we bijdragen aan de strategische opgave Groen duurzaam Enschede door het verhogen van de biodiversiteit. Hiermee dragen we tegelijkertijd bij aan de realisatie van de ambities van de Visie landelijk gebied en het Groenambitieplan Enschede "Enschede één groot groen park".

26. Doorontwikkeling Webteam naar Onlineteam
Gemeentelijke websites worden steeds belangrijker in de dienstverlening. De website is inmiddels het belangrijkste dienstverleningskanaal voor inwoners en ondernemers voor het doen van aanvragen van producten en diensten en het verkrijgen van informatie. Dat vraagt capaciteit voor het analyseren en onderzoeken van de prestaties en de mogelijkheden voor de doorontwikkeling van dit kanaal, het bouwen van webformulieren, redactie voor begrijpelijke en gebruikersvriendelijke content én regie op de inrichting van onze website. Hierbij ligt er een duidelijke relatie naar andere ontwikkelingen als 'Direct Duidelijk', 'Digitale toegankelijkheid', ‘WMEBV’, ‘WOO’ en 'Omnichannel-aanpak'(regie op alle communicatiekanalen als gemeente en regie over de klantreis). Het Webteam speelt hierin een cruciale rol. Wil het Webteam deze taken en verantwoordelijkheden waar kunnen maken, dan is extra capaciteit noodzakelijk.

27. Verkiezingen verhoging vergoeding medewerkers stembureau en locatiekosten
De kieswet is vanaf 1 januari 2023 aangescherpt waardoor er steeds meer kwaliteitseisen komen aan de rol van stembureauleden. De huidige vergoeding past daarom niet meer bij het werk en de verantwoordelijkheden van deze stembureauleden. Dit maakt dat het steeds moeilijker wordt om vrijwilligers te vinden. Daarnaast is door hoge energiekosten en de toegankelijkheid van de locaties de vergoeding voor het beschikbaar stellen van locaties niet meer passend.

28. Verstevigen bestuurlijke samenwerking, netwerken en lobby
Onderzoeken wat nodig is om inzet (regionaal) te versterken. Voor eventueel gewenste uitbreiding is geen budget beschikbaar.

29. BRIDGE: Aanschaf slimme software tbv opruimen digitale archiefachterstanden (materieel)
Dit is zeer gewenst om de aangetroffen achterstanden op netwerkschijven en email op te ruimen. Qua omvang is automatiseren efficiënter dan handmatig dit te organiseren. (verwachting 212.000 euro incidenteel)

30. Vitaliteitscoach
Wij moeten de komende jaren investeren in de duurzame inzetbaarheid & vitaliteit (onderdeel uitvoeringsprogramma HR) van onze medewerkers. Eén van de acties hierin is het aanbieden van vitaliteitsprogramma's voor medewerkers, waarbij rekening gehouden wordt met de verschillende generaties. De verwachting hierbij is dat een inzet van 0,4 fte gebaseerd op schaal 9 voldoende moet zijn.

31. Software HR
Naast duurzame inzetbaarheid & vitaliteit is in het uitvoeringsprogramma HR een aantal andere onderwerpen opgenomen (o.a. gesprekscyclus) waaraan gewerkt moet worden. Om deze goed vorm te geven, leidinggevenden en medewerker hierin goed te faciliteren, moeten ook softwareprogramma's aangeschaft worden. Hieraan zijn kosten verbonden die in de huidige begroting nog niet zijn opgenomen.

32. Twentse Kracht
Er wordt al enige jaren gesproken over de (door)ontwikkeling van het samenwerkingsverband Twentse Kracht. Vorig jaar is hieraan een impuls gegeven en is een externe procesbegeleider/programmamanager aangetrokken. Uitkomst hiervan is een advies naar een zogenaamd opgaven model waarmee uitgebreid worden. Aan deze uitbreiding zitten voor alle deelnemende partijen extra kosten verbonden. Voor Enschede betekent dit aan extra kosten structureel een verhoging van maximaal 30.000 euro. Definitieve besluitvorming over deze (door)ontwikkeling moet nog plaatsvinden in de Kring van Gemeentesecretarissen. Dit zal naar verwachting voor de zomervakantie 2023 plaatsvinden.

33. Dataspecialist/-projectmedewerker P&C-functie gemeente
Voor (data-)projecten binnen de diverse domeinen is het noodzakelijk om gezamenlijke uitvoeringskracht te organiseren.

34. Extra capaciteit vrijmaken doorontwikkeling P&C
Om de verdere doorontwikkeling van de P&C-functie voor het uniformeren, vereenvoudigen en digitaliseren mogelijk te maken, is het noodzakelijk om extra managementcapaciteit beschikbaar te hebben.